

ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ

Ὡ Τιμόθεε, τὴν παρακαταθήκην φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, ἣν τινες ἐπαγγελλόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἠστόχησαν (Α΄ Τιμ. ζ΄ 20-21)

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ • ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2003 • ΤΕΥΧΟΣ 33

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ χρονιά πού φεύγει — ἡ χρονιά πού ἔρχεται.....	σελ. 1
Ὁ Χριστός ζητεῖ κατάλυμα	σελ. 3
Προσλαλιά στήν κοίμηση τοῦ ὀσίου Γέροντα Εὐδοκίμου τοῦ Βατοπεδινοῦ	σελ. 4
Τί θά θέλαμε νά μάθουμε γιά τόν «ἐγκεφαλικό θάνατο»	σελ. 9
Κινητή ἀδιαφορία;.....	σελ. 16
Βιβλιοπαρουσίαση.....	σελ. 18
Ἐπιστολές ἀναγνωστῶν.....	σελ. 19
Εἰδήσεις καί Σχόλια	σελ. 20

Η ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΥ ΦΕΥΓΕΙ — Η ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΥ ΕΡΧΕΤΑΙ

Πλούσια σέ γεγονότα καί ἡ χρονιά πού πέρασε.

Στή διεθνή σκηνή ἐκυριαρχήσε ἡ ἀμερικανοβρετανική εἰσβολή στό Ἰράκ, χωρίς οὔτε κἀν τήν τυπική νομιμοποίηση τοῦ Ο.Η.Ε., ἡ ὁποία εἶχε δοθεῖ στό παρελθόν γιά τίς ἀνάλογες περιπτώσεις Ἰαφγανιστάν καί Κοσσυφοπεδίου.

Στά ἐκκλησιαστικά, ἐδέσποσε ἡ μετά ἀπό 75 χρόνια ἀξίωση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά «πλήρη ἐφαρμογή» τῆς Πράξεως τοῦ 1928, πού ἀναφέρεται στό ἐκκλησιαστικό καθεστῶς Ἡπείρου, Μακεδονίας καί Θράκης, οἱ ὁποῖες κακῶς ὀνομάζονται «Νέες Χῶρες».

Καί γιά τά δύο θέματα ἐγράφησαν καί ἐλέχθησαν πολλά. Στό θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς

διαμάχης ἦταν ἀφιερωμένο τό ἄρθρο τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ προηγουμένου μας τεύχους. Αὐτό πού κάνει ἐντύπωση εἶναι ὅτι οἱ ἐλπίδες γιά λύση τῆς ἐκκλησιαστικῆς κρίσεως, πού κατά καιροῦς ἐμφανίζεται, μετά ἀπό λίγο ἐξανεμίζονται. Ὅπως φαίνεται, τά αἷτια καί οἱ ἀπώτερες στοχεύσεις τῆς τεχνητῆς αὐτῆς κρίσεως εἶναι βαθύτερα ἀπ' ὅ,τι ἐκ πρώτης ὄψεως δείχνουν.

Εὐχῆ ὅλων τῶν Ἑλλήνων εἶναι νά λήξει ἐπιτέλους αὐτό τό θέμα, πού μόνο ζημιὰ προξενεῖ στήν Ἐκκλησία ἀλλά καί στό Ἔθνος.

Τό 2004, ὅπως ὁ καθένας μπορεῖ βασιμῶς νά εἰκάσει, θά εἶναι μιὰ σημαντική χρονιά γιά τήν Ἑλλάδα. Ἀρκεῖ μόνον νά σκεφθεῖ κανεῖς τούς Ὀλυμπιακοῦς ἀγῶνες, γύρω ἀπό τήν προετοι-

μασία τῶν ὁποίων ἤδη ἐδῶ καὶ χρόνια κινεῖται ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς χώρας —καὶ ὄχι μόνον αὐτή. Οἱ Ὀλυμπιακοὶ τοῦ 2004 θὰ εἶναι οἱ ἐξετάσεις, ἀπὸ τίς ὁποῖες θὰ φανεῖ πόσο καλά μάθαμε καὶ ἐφαρμόσαμε τὸν «ἐκσυγχρονισμό», ὅπως τὸν ἐννοεῖ ἡ παγκοσμιοποιημένη Νέα Τάξη Πραγμάτων.

Καθὼς γράφονται αὐτὲς οἱ γραμμές, στὴν ἀρχὴ τῆς νέας χρονιάς, ὅλα δείχνουν ὅτι, ἐάν τὸ κυβερνόν κόμμα, ὑπὸ τὴν νέα του ἡγεσία, κερδίσει τίς ἐκλογές —πρᾶγμα βέβαια δύσκολο— μᾶς ἀναμένει ἀκόμη πιὸ σκληρὸς «ἐκσυγχρονισμός». Δηλαδή:

α) Κλείσιμο τῶν ἐθνικῶν θεμάτων, μὲ τρόπο πού θὰ βγεῖ ὠφελιμὴ ἢ φίλη μας Τουρκία καὶ οἱ πολυεθνικὲς ἐταιρεῖες πού ἐπείγονται γιὰ τὴν τριμερῆ (ἀφοῦ δὲν γίνεται νὰ εἶναι μονομερῆς ἀπὸ αὐτὲς) συνεκμετάλλευση τῶν μεγάλων ἀποθεμάτων πετρελαίου στό Αἴγαῖο.

β) Ἀκόμη ἐντονότερη προώθηση, ἄνωθεν καὶ ἔξωθεν τοῦ πολυπολιτισμικοῦ, πολυφυλετικοῦ καὶ πολυθρησκευτικοῦ μοντέλου στὴν Ἑλλάδα, δηλαδή ἀποχρωματισμός ἐθνικός καὶ θρησκευτικός ὅλων τῶν τομέων τῆς ζωῆς μας καὶ ὅλων τῶν θεσμῶν καὶ μετατροπὴ τῶν πολιτῶν σέ «ζαλισμένο κοπάδι», τὸ ὁποῖο εὐκόλα θὰ χειραγωγεῖται ἀπὸ τὴν διαπλεκόμενη πολιτικοοικονομικὴ ἐλίτ μέσῳ τῶν πανίσχυρων Μ.Μ.Ε.. Ἦδη οἱ κατευθυνόμενες δημοσκοπήσεις λένε ὅτι εἶναι ὄριμο τὸ αἴτημα γιὰ πλήρη χωρισμὸ Ἐκκλησίας καὶ κράτους. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτή, νὰ θυμίσουμε παλαιότερη δήλωση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὅτι θὰ πρέπει ἡ Διοικοῦσα Ἐκκλησία νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὰ κόμματα νὰ γνωστοποιήσουν στὴν Ἐκκλησία καὶ στοὺς πολίτες τίς θέσεις των σέ μείζονος

σημασίας θέματα, ὅπως τὸ θέμα τοῦ χωρισμοῦ Ἐκκλησίας καὶ κράτους, τὸ θέμα τῶν ταυτοτήτων, τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν κ.ἄ. καὶ νὰ δεσμευθοῦν γι' αὐτὲς τίς θέσεις. Νομίζουμε ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητο νὰ γίνῃ. Καὶ ἀνάλογα μὲ τίς δεσμευτικὲς τοποθετήσεις ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἐπιδειχθεῖσα μέχρι τώρα φιλικὴ ἢ ἐχθρική πρὸς τὴν Ἐκκλησία συμπεριφορὰ (θέμα ταυτοτήτων κ.ἄ.), οἱ Χριστιανοὶ θὰ ἀποφασίσουν ποιούς θὰ τιμῆσουν μὲ τὴν ψῆφον τους καὶ ποιούς θὰ ἀποδοκιμάσουν.

Κατὰ τὰ ἄλλα ἐντὸς τοῦ 2004 θὰ γίνον ἀκόμη πιὸ ὁρατὲς οἱ συνέπειες τῆς ψυχώσεως πού καλλιεργεῖ ἡ Νέα Τάξη γιὰ τὴν πάταξη τῆς (ρέμπελης) τρομοκρατίας. Οἱ συνέπειες θὰ φανοῦν κυρίως ὡς περιστολὴ τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῶν δημοκρατικῶν δικαιωμάτων στό ὄνομα τῆς δῆθεν ἀσφάλειας. Τὸ παγκοσμίων διαστάσεων ἠλεκτρονικὸ φακέλωμα ἤδη διενεργεῖται.

Κάτω ἀπὸ αὐτὲς τίς συνθήκες καὶ ἐν ἀναμονῇ αὐτῶν τῶν δυσκολιῶν, αὐτὸ πού περισσότερο μᾶς χρειάζεται, ὡς πνευματικὸ ζητούμενο, εἶναι ἡ μετάνοια καὶ ἡ ἐγρήγορη ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρραγὴς ἐθνικὴ ἐνότητα. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀποψη καὶ σ' αὐτὴν τὴ συγκυρία, ὁ τεχνητὸς διαχωρισμὸς σέ πατριαρχικούς καὶ ἀντιπατριαρχικούς ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ, εἶναι ὅ,τι χειρότερο!

Ἄς εὐχηθοῦμε νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν, ὅσο εἶναι καιρὸς, αὐτοὶ πού πρέπει.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἐκκλησίας ἀγωνιοῦμε, πονοῦμε καὶ προσευχόμεθα γι' αὐτό.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Εὐχαριστοῦντες γιὰ τὴν ἀρωγὴν σας στὴν προσπάθεια τῆς *Παρακαταθήκης*, ἀπευθύνουμε ἐγκαρδίως τὴν εὐχή: στὴ διάρκεια τοῦ νέου ἔτους 2004 νὰ μᾶς δίδονται ἢ ἐμεῖς νὰ δημιουργοῦμε ὄλο καὶ περισσότερες εὐκαιρίες μετατροπῆς τοῦ χρόνου σέ «καιρὸ», σέ πνευματικὴ εὐκαιρία, δηλαδή, γιὰ μετάνοια καὶ πνευματικὴ ἐργασία γενικότερα, ἢ ὁποία θὰ ἀποδώσῃ πλουσίους τούς καρπούς της ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πνευματικοῦ τρυγητοῦ.

Η ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΖΗΤΕΙ ΚΑΤΑΛΥΜΑ

Τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου π. Γεωργίου
Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου Ἀγίου Ὁρους

Ο Ἅγιος Εὐαγγελιστής Λουκᾶς, ὁ ὁποῖος διασώζει πολλά περιστατικά ἀπὸ τὴν παιδικὴ ἡλικία τοῦ Κυρίου, μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἡ ἐτοιμόγεννη ἁγία Παρθένος δὲν εὐρῆκε «τόπον ἐν τῷ καταλύματι», δηλαδή θέσι στό πανδοχεῖο, γιὰ νά γεννήσῃ τόν Κύριο (Λουκ. β', 7). Ἔτσι, ἐχρησιμοποίησε ὡς κατάλυμα τόν σταῦλο τῶν ἀλόγων ζώων καί ὡς λίκνο τὴν φάτνη. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγεννήθη σέ ἓνα τόπο πού συμβόλιζε τόν κόσμο μας, πού ὅπως τότε, ἔτσι καί σήμερα ὄξει ἀπὸ τὴν ἀλογία τῶν παθῶν.

Ὁ Ἅγιος Εὐαγγελιστής Ἰωάννης γράφει στό Ἱερό Εὐαγγέλιό του ὅτι «ὁ Λόγος σάρεξ ἐγένετο καί ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν» (Ἰω. α', 14), ἀλλά καί ὅτι «εἰς τὰ ἴδια ἦλθε καί οἱ ἴδιοι αὐτόν οὐ παρέλαβον» (Ἰω. α', 11). Οἱ ταπεινοὶ ὁμως ἄνθρωποι ἐδέχθησαν τόν Κύριο, ἐπίστευσαν σ' Αὐτόν καί ἔγιναν μαθηταί Του.

Μέ πόνο διαπιστώνουμε ὅτι καί σήμερα ὁ Χριστός δὲν ἔχει τόπον ἐν τῷ καταλύματι τῆς ζωῆς μας καί ὅτι ἐνῶ ἔρχεται εἰς τὰ ἴδια, δηλαδή στόν ἰδικό Του κόσμο, οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι δὲν τόν θέλουν. «Ἰδια» δὲν εἶναι μόνον ὁ κόσμος Του, ἀλλά γιὰ μᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους Ἕλληνας κατὰ ἓνα ἰδιαίτερο τρόπο εἶναι καί ἡ εὐλογημένη πατρίδα μας, ἡ ὁποία κατὰ τὴν διάρκεια τῶν αἰώνων μετὰ τὴν ἔνσαρκο Οἰκονομία τοῦ Κυρίου, ἔχει ἰδιαίτερα εὐεργετηθῆ καί περιλαμφθῆ ἀπὸ τό φῶς τοῦ Χριστοῦ.

Πρέπει νά ἐρωτήσουμε τόν ἑαυτό μας πρῶτα ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἐκκλησίας, ἂν ὁ Κύριος εὐρίσκη κατάλυμα στήν καρδιά μας καί ἂν ὅσοι πιστεύουμε σ' Αὐτόν ἀγωνιζώμεθα κατὰ τῆς φιλαντίας μας, καθαριζώμεθα ἀπὸ τὰ πάθη μας καί προσφέρουμε τόν ἑαυτό μας ὥστε νά εἶναι χωρητικός τῆς Χάριτός Του. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μᾶς διδάσκει πῶς πρέπει νά ἀγωνιζώμεθα, ὥστε ὁ Χριστός νά κατοικῆ μόνιμα στήν ὑπαρξί μας. Οἱ ἅγιοι Πατέρες, καί μάλιστα οἱ νηπτικοί, μᾶς παραδίδουν τὴν μέθοδο τῆς πνευματικῆς ἐργασίας, τὴν ὁποία πρέπει νά ἀσκοῦμε, γιὰ νά κατοικῆ μονίμως ὁ Χριστός μέσα μας.

Πονᾶμε γιὰτί στόν κόσμο μας καί στήν πατρίδα μας ὄχι μόνον δὲν γίνεται δεκτός ὁ Χριστός ὡς φιλοξενούμενός μας, ἀλλά καί γίνονται συστηματικὲς προσπάθειες νά ἐξορίζεται ἀπὸ τὴν ζωὴν μας καί κάποτε νά ὑβρίζεται καί νά συκοφαντεῖται. Δὲν εἶναι λίγες οἱ περιπτώσεις πού στό ὄνομα τῆς τέχνης προσβάλλονται καί ὑβρίζονται ἱερώτατα πρόσωπα καί σύμβολα τῆς Ἀγίας Πίστεώς μας. Σύμφωνα μέ ὅλες τίς ἐνδείξεις καί οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τοὺς νεοεποχίτες γιὰ τὴν προβολὴ τῆς Πανθηροσκείας, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Χριστός δὲν εἶναι ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Ἀκόμη διερωτώμεθα ποιά θέσι ἔχει ὁ Χριστός στά οἰκολογικά συνέδρια καί στίς διαθηροσκειακὲς συναντήσεις, ὅπου καί οἱ συμμετέχοντες χριστιανοὶ δὲν ὁμολογοῦν τὴν πίστι τους στόν Χριστό ὡς τόν Ἐνανθρωπήσαντα Θεόν. Καί ἀκόμη, τί θέσι ἔχει ὁ Χριστός στήν ἀγωγή καί στήν ἐκπαίδευσι τῆς νεότητος καί στά προγράμματα ψυχαγωγίας τῶν παιδιῶν; Ὁ Χάρου Πόπτερ, ἓνα νεαρός μάγος, πού μέ τὴν βοήθεια τῆς διαφημίσεως ἔχει κατακτήσει τίς παιδικὲς ψυχές, δὲν ἀφήνει τόπο μέσα σ' αὐτέσ γιὰ κατάλυμα τοῦ Χριστοῦ. Ἀκόμη καί τὰ παιγνίδια πού προσφέρονται στά παιδιά προβάλλουν σατανάδες, μάγους, μάγισσες καί ἄλλα ἀποκρυφιστικά σύμβολα. Ἔτσι διαπλάθονται τὰ νέα παιδιά νά ἀγαποῦν περισσότερο τόν σατανᾶ ἀντὶ γιὰ τόν Χριστό, ἐπειδὴ δῆθεν ὁ σατανᾶς εἶναι πιό δυνατός ἀπὸ τόν Χριστό. Στό κίνημα τῶν νεοειδωλολατρῶν, μέ πρόσχημα τὴν ἐπιστροφή στήν ἑλληνικὴ παράδοσι, ὁ Χριστός καί ἡ Ἐκκλησία Του πάλιν συκοφαντοῦνται καί δάλλονται.

Μέ ὅλα αὐτά καί μέ πολλά ἄλλα πού συνεχῶς πληροφοροῦμεθα, δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νά εἰποῦμε ὅτι ἄμεσα ἢ ἔμμεσα διώκεται ὁ Χριστός καί προετοιμάζεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σκοτοῦς ἢ ἔλευσις τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἐκπληρώνεται ἔτσι ὁ λόγος τοῦ Κυρίου· «ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καί οὐ λαμβάνετε με· ἐάν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψετε» (Ἰω. ε', 43).

Δέν θέλουμε νά ἀμαυρώσουμε τήν χαρμόσυνη ἀτμόσφαιρα τῶν ἡμερῶν αὐτῶν, ἀλλά νά ἐπιστήσουμε τήν προσοχή ὄλων μας στά σημεῖα τῶν καιρῶν καί νά καλέσουμε σέ ἐγρηγορσι πνευματική. Ἕως μή λησμονοῦμε τούς λόγους τοῦ Κυρίου μας: «...ὕποκριταί, τό μέν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τά δέ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε γνῶναι;» (Ματθ. ιστ', 3).

Οἱ θλιβερές αὐτές διαπιστώσεις δέν μποροῦν παρ' ὅλα αὐτά νά μειώσουν τήν χαρά καί τήν εὐλογία τῶν ἁγίων ἑορτῶν τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐπιφανείας. Ὁ ἅγιος Εὐαγγελιστής Ἰωάννης, ἀφοῦ μᾶς πληροφορεῖ προηγουμένως ὅτι τόν ἐλθόντα Κύριο δέν Τόν ἐδέχθησαν οἱ ἰδιόκοί Του, ἀκολούθως προσθέτει: « ὅσοι δέ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τό ὄνομα αὐτοῦ» (Ἰω. α', 12). Ὅσο κι' ἄν ὁ κόσμος ἀπομακρύνεται ἀπό τόν Θεό, οἱ ταπεινές ψυχές πού δέχονται τόν Χριστό λαμβάνουν τήν ἐξουσία νά γίνουν τέκνα Του καί νά ἐνώνωνται μα-

ζί Του ὡς μέλη τοῦ ἁγίου Σώματός Του. Αὐτό εἶναι τό μέγα μυστήριον τῆς εὐσεβείας, τό ὅποιο ἑορτάζουμε αὐτές τίς ἡμέρες καί τό ὅποιο ὁ μέγας Ἀπόστολος Παῦλος συνώψισε σέ λίγες λέξεις: «Θεός ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ» (Α' Τιμ. γ', 16). Ἕτσι ἡ χαρά μας εἶναι τετελειωμένη καί ἡ ὀφειλομένη πρὸς τόν σαρκωθέντα Κύριο λατρεία μας ἀδιάκοπος.

Μέ αὐτές τίς σκέψεις σᾶς χαιρετίζουμε ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Σαρκωθέντος Κυρίου καί Θεοῦ μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καί εὐχόμεθα ὁ δι' ἡμᾶς νηπιᾶσας Σωτήρ μας νά εὐρίσκη πάντοτε πρόσφορο ἔδαφος στήν προθυμία, στόν πόθο καί στήν προαίρεσί μας, γιά νά ἡμπορῇ νά ἔρχεται καί νά κατοικῇ μονίμως μέσα μας.

Ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς
τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου Ἀγίου Ὁρους
Ἀρχιμ. Γεώργιος
Ἁγία Χριστοῦγεννα 2003

**ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ
ΣΤΗΝ ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΓΕΡΟΝΤΑ
ΕΥΔΟΚΙΜΟΥ ΤΟΥ ΒΑΤΟΠΕΔΙΝΟΥ ΣΤΙΣ 2 ΙΟΥΛΙΟΥ 2003**

Τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου π. Γρηγορίου
Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Δοχειαρίου Ἀγίου Ὁρους

Α γιε Καθηγούμενε, Γέροντα Ἐφραίμ,
Μοῦ κάνεις νεῦμα νά κλώσω λόγο
γιά τό μακαριστό Γέροντα Εὐδόκιμο.
Κατ' ἀρχήν δέν νομίζω πὼς εἶμαι ὁ καταλληλότερος νά μιλήσω σ' αὐτή τήν ἐπικήδεια σύναξη. Γιά νά ἐξιστορεῖς ἄνδρα ὄσιο, σημαίνει πὼς καί σύ εἶσαι στό δικό του δρόμο. Ἰχνηλατεῖς μέρα καί νύχτα τή ζωή του, πρᾶγμα ἐντελῶς ξένο σέ μένα. Ἕπειτα ἡ ζωή τοῦ μοναχοῦ δέν φαίνεται. Εἶναι τό κρυπτόμενο καί φανερούμενο στήν Βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Εἶναι, ὅπως λένε οἱ θεολογοῦντες, ἐσχατολογικός προφήτης. Γι' αὐτό καί στήν ἐκφορά τοῦ μοναχοῦ εἶναι τό πρόσωπο καλυμμένο καί τό σκῆνωμα σκεπασμένο μέ τό μεγάλο Σχῆμα, ὅπως σκεπάζουνε τούς στρατιωτικούς ἄνδρες μέ τή

σημαία τῆς χώρας πού ὑπηρετήσαν καί ὑπερασπίστηκαν μέχρι θανάτου. Ἕμεῖς, τά παιδιά του, ζήσαμε τή συντροφιά του στά ὑστερινά του. Συμπνευματιστήκαμε, ὅπως λέμε σήμερα. Συμφάγαμε στή μοναχική τράπεζα, συμπάλαμε στό Ναό. Ἀλλά ποιός τόν ἀπήλαυσε λειτουργοῦντα πίσω ἀπό τά πανύψηλα τέμπλα; Καί δέν ἐννοῶ τά συλλείτουργα, πού τραβᾷ ὁ ἕνας τόν ἄλλον. Ποιός ἀφουγκράστηκε τούς ἀλαλήτους στεναγμούς τῆς καρδιάς του τήν ὥρα τῶν πειρασμῶν; Καί ποιός μπορεῖ νά σκιαγραφῆσει τό μαρτύριο τῆς συνειδήσεώς του, ὅπως χαρακτηρίζει τόν ἀγῶνα τοῦ μοναχοῦ ὁ μέγας Ἀθανάσιος στό βίο τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου;

Ἀφοῦ ὁμως μοῦ ζητᾶτε ὑπακοή, θά προ-

σπαθήσω με τίς ὄσιες εὐχές σας νά φανερώσω ὅσα ἀπέκλεψα ἀπό τούς θησαυρούς τοῦ Γέροντα Εὐδοκίμου.

Γνώρισα αὐτόν τόν ὄσιο ἄνδρα —καί κυριολεκτῶ ὅταν λέγω ὄσιο— τά πρῶτα χρόνια τῆς γνωριμίας μας μέ τό Ἅγιον Ὅρος. Ἦσως εἶναι ὁ πρῶτος γνήσιος Ἁγιορείτης πού συνάντησα: Ἄκακος, ἀπροσποίητος, ἀνιδιοτελής, ἀκομμάτιστος, εὐθύς, ἀπλούστατος. Εἶχε καταγωγή ἀπό τό Πασαλιμάνι τῆς Προποντίδας. Οἱ γονεῖς του λέγονταν Κωνσταντῖνος καί Ἀναστασία Μπίτσιου. Γεννήθηκε τό 1914, στήν πρώτη ἐξορία πού τούς ἔκαναν οἱ Τοῦρκοι στό Ἄφιόν Καραχισάρ, τό 1912. Ἔηρθε στό Ἅγιον Ὅρος 14 ἐτῶν, ἀφοῦ πιά μόνιμα ἐγκαταστάθηκαν οἱ δικοί του στή γείτονα κώμη Οὐρανούπολη. Ἄν καί ὅλα τά μοναστικά Τυπικά ἐπιτακτικά ἀπαγορεύουν τή διαμονή ἀγενεῖων στά μοναστήρια, φαίνεται πῶς πάντα γίνονταν ἐξαιρέσεις, ἀκόμα καί σ' αὐτό τό Ἅγιον Ὅρος, πού ἦταν πάντα ἄδατο στίς γυναῖκες. Κυρίως παραδάσεις γίνονταν στά κελιά, πού ὑπῆρχαν συγγενεῖς.

Στή Σκήτη τοῦ Βατοπεδίου, τό κελί τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα, εἶχε συγγενεῖς ὁ Γέροντας Εὐδόκιμος. Ἄκουσε ὁ μικρός Λευτέρης, — αὐτό ἦταν τό βαπτιστικό του ὄνομα— πῶς σ' αὐτό τό κελί κάνουνε καλούς λουκουμάδες— τσιριχτά, ὅπως λένε οἱ Ἀνατολίτες. Ἐφυγε ὁ μικρός ἀπό τό χωριό του, τήν Οὐρανούπολη, πού τότε ἦταν πολύ μακριά ἀπό τό Ὅρος, γιατί τά μέσα ἐπικοινωνίας δέν τρέχανε πολύ. Ἦ διαδρομή γινότανε συνήθως μέ τά κουπιά. Ἔτσι βρέθηκε στή Σκήτη νά φάει λουκουμάδες. Ἦταν, ἄραγε, τόσο νόστιμοι αὐτοί οἱ λουκουμάδες, πού σαγήνευσαν τόν μικρό νά τόν κρατήσουνε γιά πάντα στό κελί τῶν Γεροντάδων, καί μάλιστα στήν ἀρχή τῆς ἐφηβείας, πού ὁ Διάβολος μᾶς δείχνει τίς βασιλεῖες τοῦ κόσμου; Πιστεύω πῶς οἱ καλοί λουκουμάδες ἦταν ἓνα δόλωμα, ἓνα σημεῖο ἐπαφῆς μέ τήν ἔρημο. Στήν πραγματικότητα τό εἶχε μέσα του ὁ μικρός Λευτέρης νά δοθεῖ στό Χριστό. Δόθηκε στό Χριστό ὀλοκληρωτικά ἀπό τά τρυφερά του χρόνια μέχρι τῆς ἄρτι ὥρας, πού παραδίδουμε τό σῶμα του στή μάννα γῆ. Προτίμησε τή σκληρή ζωή τῆς Σκήτης ἀπό τήν ξέγνοιαστη τοῦ χωριοῦ. Ἐκεῖνα τά χρόνια ἀπαγορεύονταν τά ζῶα στή Σκήτη τοῦ Ἁγίου Δημητρίου,

ὡς μεταφορικά μέσα. Ἄνεδοκατέβαιναν πεζοί στό μοναστήρι μέ τίς προμήθειες, —τίς κουμπάνιες, ὅπως λέμε στό Ὅρος— στούς ὄμους, κάτι πού συνήθως ἦταν διακονία τῶν νέων μοναχῶν.

Στή Μονή Δοχειαρίου δώδεκα ἀδελφοί ἐγκατασταθήκαμε τόν Ἰούλιο τοῦ 1980. Ἐπιτρέψτε μου νά τά πῶ ἀληθινά, ὅπως ἔζησα τά πράγματα. Γιά τό χῶρο αὐτόν εἶμαστε ἀκόμα ἀσχημάτιστοι. Τότε οἱ ἀδελφότητες πού ἔρχονταν ἀπό ἔξω, εἶχανε καί κάποιο σχῆμα. Ἄλλες ἦταν Ζωϊκές, ἄλλες ἔτσι, ἄλλες ἀλλιῶς. Ἐμεῖς δέν εἶχαμε σχῆμα καί ἦτανε δύσκολο νά πλησιάσουμε γεροντάδες. Ἀπό τά βουνά τῆς Εὐρυτανίας, μέ ρίζες βαθιές στό νησί τῆς Πάτμου, προκαλούσαμε τήν ἀμηχανία. Τά δύο Ζήτα, Ζωϊκός καί Ζηλωτής, δέν κάθονταν καθόλου καλά στό μετρημένο Ἁγιορείτη. Τό πρῶτο σχῆμα τό φοβότανε. Τό δεύτερο τό ἀπέρριπτε ἀσυζητητί. Ὁ γερο-Εὐδόκιμος ἦτανε πάνω ἀπό αὐτά. Μᾶς δεχότανε στό κελί του πανηγυρικά, μ' ὅλη του τήν καρδιά, χωρίς νά κομπιάσει διότι εἶμαστε ἀπό τούς νέους, τούς ξενόφερτους μοναχοῦς, τούς εὐσεβιστές, πού ἤρθαμε νά διορθώσουμε τά κακῶς κείμενα τοῦ Ὅρους. Τό ὅτι εἶμαστε ἀπό τούς νέους, ἦτανε κι αὐτό μιά δυσκολία πού δέν μπορούσαμε νά ξεπεράσουμε εὐκόλα. Ὁ Γέροντας χωρίς νά κομπάζει γιά τίς ἀσκήσεις του καί τά πολλά του χρόνια στόν Ἄθωνα μᾶς δεχότανε εὐπροσῆγορα μαζί μέ τόν ὑποτακτικό του, Γερμανό μοναχό τότε, καί μετά τήν Μεγαλοσχημία του, Ἰγνάτιο. Μέ ἴλαρό πρόσωπο, μέ εἰρηνικό ὕφος καί καλό ἦθος, μᾶς ὑποδεχότανε καί μᾶς κατευόδωνε σάν ντροπαλή παιδίσκη, λέγοντας: «Νά δοῦμε πάλι πότε ὁ Θεός θά δώσει νά ἰδωθοῦμε». Ὅχι ὅτι ἐκεῖνος ἦτανε ὁ παλιός Ἁγιορείτης, ὁ πολύξερος γέροντας κι ἐμεῖς παιδιά. Πάντα μᾶς δεχότανε ταπεινά, σεβαστικά, ἀγαπητικά, μέ ἀληθινή ἀγάπη. Τίποτα τό προσποιητό δέν ὑπῆρχε σ' αὐτόν τόν ἄνθρωπο. Τό χαμόγελο ἦταν ἀληθινό, ὄχι ψεύτικο, ἐκχύλισμα καρδιάς εὐφροαινομένης. Δέν ἦτανε αὐτός πού ἄλλα ἔλεγε ἐμπρός σου καί ἄλλα πίσω σου. Ζήσαμε πολλές καλές στιγμές κοντά του. Πάντα, ὅταν πηγαίναμε στήν καλύβα του, παρέθετε τράπεζα. Πολλές φορές μάλιστα μᾶς περίμενε νά συμφάγουμε. Τό συνηθισμένο του φαγητό ἦταν καλαμάρια τοῦ κουτιοῦ μέ φρέσκο

κρεμμύδι καί μάλαθρο.

Καμιά φορά τόν ἔπαιρνα τηλέφωνο, ἂν καί δέν τά ἔχω καλά μ' αὐτή τή συσκευή.

—Τί κάνεις, γερο-Εὐδόκιμε;

—Ἐγώ, γιὰ νά κερδίσω τόν ἀδελφό μου.

Αὐτό πρέπει νά τό κρατήσετε στήν καρδιά σας: «**Ἐγώ, γιὰ νά κερδίσω τόν ἀδελφό μου.**» Ὁ γερο-Εὐδόκιμος καί ὁ μοναχός Ἰγνάτιος δέν ἦτανε στήν πραγματικότητα γέροντας καί ὑποτακτικός, γιὰτί ὁ δεύτερος προερχόταν ἀπό ἄλλο κελί. Ὅταν ἀπέθαναν οἱ γέροντάδες του, κατέφυγε στό κελί τοῦ γερο-Εὐδόκιμου, γιὰ νά μὴν εἶναι μόνος. Ἄλλες συνήθειες, ἄλλο ἦθος εἶχε ὁ γερο-Εὐδόκιμος καί ἄλλο ὁ μοναχός Ἰγνάτιος. Ἀδελφοί μου, ἡ συμβίωση εἶτε μέσα στήν οἰκογένεια εἶναι, εἶτε μέσα στό μοναστήρι, εἶναι ἀληθινό μαρτύριο. Τό πρῶτο πού πρέπει νά ξεπεράσουμε εἶναι οἱ ἰδιαιτερότητες τοῦ ἑαυτοῦ μας, πού στή γλῶσσα μας τή μοναχική λέγονται ἰδιορρυθμίες. Πρέπει νά ταπεινωθῶμαστε, νά τρώμε χῶμα κάθε ὥρα, γιὰ νά συμπορευόμαστε ἀκόμα καί μέ τά θηρία. Νά ζοῦμε μέ τούς ἄλλους εἰρηνικά, ὅποιοι καί νά ἴναι. Αὐτό τό μαρτύριο καί συγχρόνως καί μυστήριο τῆς συμβίωσης ἀνθρώπων ἀπό διαφόρους τόπους καί ποικίλες ἀνατροφές, τό εἶδα πολλές φορές στή ζωή μου καί τό ἔζησα πέρα γιὰ πέρα. Ὁ γερο-Εὐδόκιμος δυσκολευότανε μέ τόν Θεοσίτη μοναχό Ἰγνάτιο, ὅμως συμβίωνε εἰρηνικά, ἐπαναλαμβάνοντας τή ρήση: «Ἐγώ, γιὰ νά κερδίσω τόν ἀδελφό μου». Καί αὐτό, ὄχι ἀναστενάζοντας, ἀλλά πάντα ἔχοντας στό πρόσωπό του συνοδευτικό τό γλυκύ του μειδίαμα.

Δέν κατέκρινε ποτέ κανένα. Δέν μᾶς χάλασε τό λογισμό γιὰ κανένα μοναχό. Ἐκείνη τήν ἐποχή, πρὶν ἡ Μονή του γίνει Κοινόβιο, ὅλοι τῆς ρίχναμε λάσπη. Ὁ παλπούς ποτέ. Ἐλεγε μόνον ἐπιγραμματικά: «Δυσκολία περνᾶμε, ὁ Θεός θά μᾶς βοηθήσει». Τό καλό τό ἐπεσήμαινε, καί, ὡς Ἀνατολίτης, τό ἔλεγε μέ πομπῶδες ὕφος, γιὰ νά ἐπαυξήσει τήν ἀξία του. Στό κακό σιωποῦσε. Τό ἄφηνε νά περάσει ἀπαρατήρητο, ἀλλά τό πρόσωπό του γινότανε παραπονηρικό, λυπημένο. Δέν ἀγαποῦσε τά λόγια, οὔτε ἀναπαύοτανε στά πολλά λόγια τῶν μοναχῶν. Δέν δεχότανε τό φλύαρο μοναχό. «Καλός εἶναι, ἀλλά λέει πολλά». Ὁ ἴδιος, ὅταν πῆγαι-

νες στήν κέλλα του, δέν σοῦ ἔδινε τήν αἴσθησι πῶς τοῦ λείπανε οἱ κουβέντες καί «τώρα πού σέ βρῆκα, ἄς τά ποῦμε». Δέν εἶχε μόνο τόν λόγο ὡς τρόπο ἔκφρασης, ἀλλά ὀλόκληρη τήν παρουσία του, ὅλο του τό εἶναι. Πιό πολλά ἔλεγε μέ τήν ἔκφρασή του, παρὰ μέ τό λόγο του. Ἐλαχε κάποτε στό μοναστήρι μου τοῦ Ἀκαθίστου. Εἶπε τήν πρώτη στάση ἑνας παπαῦς. Τήν εἶπε μέ τήν ἐναλλαγή τῶν ἤχων, ξέρω γώ, πρῶτο, πλάγιο τοῦ πρῶτου. Εἶπε πολλούς ἤχους, μέχρι νά τελειώσει. Εἶδα τό γέρο δίπλα μου νά μὴν ἀναπαύεται. Νά μὴ δέχεται αὐτό τό πρᾶγμα. Τό σιωπηλό πρόσωπό του ἐξέφραζε δυσανασχέτηση. Μετά πῆγε ἑνας δεύτερος παπαῦς. Μουσικολογιώτατος καί αὐτός. Ὅταν τελείωσε, ἔδειξε ἱκανοποιημένος ὁ γέρος. Ὁ παπαῦς τά εἶπε ἀπλά. Δέν ἄλλαξε καθόλου ἤχους. Εἶπε τότε ὁ γέρον: «Ἐτσι τά λέγαμε καί μεῖς. Ἐτσι παραλάβαμε νά τά λέμε».

Ὁ γερο-Εὐδόκιμος ἦτανε πάντα πρᾶος, καί τό ἐπαναλαμβάνω, πρᾶος. Γιατί πολλοί λένε, ὅτι ἐμεῖς οἱ ἄγαμοι ἔχουμε νεῦρα. Ἐχουμε ἐξάρσεις, ἀποτομίες κι ἐκνευρισμούς ἀνεξέλεγκτους. Δέν εἶχε τέτοια πράγματα ὁ γερο-Εὐδόκιμος. Γαλήνια καί πραότατα λειτουργοῦσε, ὅποιος καί νά τόν διακονοῦσε καί νά τοῦ ἔψαλλε. Καί πραότατα συμπεριφερόταν. Ὅπως λειτουργοῦσε μπροστά στό Θυσιαστήριο, ἔτσι ἀκριβῶς φερόταν καί στους ἀνθρώπους. Δέν σέδιζε μπροστά στό Θυσιαστήριο κι ἔπειτα κακοφερόταν στόν ἀδελφό του.

Κοινωνοῦσε μέ τόν ἄλλο πάντα σεβαστικά. Τόν ρώτησα κάποια φορά, ἂν ποτέ ἐκνευρίστηκε, καί μοῦ ἀπάντησε: «Δέ θυμᾶμαι». Ὅταν τοῦ ἔκλεψαν τά καζάνια τῆς Σκήτης, τόν ἄκουσα νά λέει: «Τόν εὐλογημένο, ἄς ἄφηνε καί σέ μᾶς κανένα νά κάνουμε τή γιορτή. Ὅλα τά χρειάζοτανε». Στή Θεία Ἐξομολόγησι ἦταν πάντα σοβαρός, σάν τό γιατρό πού μέ εὐθύνη ἐξετάζει τόν ἀσθενή. Μετά τό μυστήριο ἀκολουθοῦσε ἡ σιωπή τοῦ Ζαχαρία.

Κάποτε-κάποτε ἔλεγε: «Κι ὁ σημερινός ἄνθρωπος ἀγωνίζεται ὅπως ὁ παλιός, ἀλλά ἡ ἐπίδρασι τοῦ κακοῦ εἶναι πάνω ἀπ' τίς δυνάμεις του. Ἄν ὁ Θεός δέν βάλει τό χέρι του, πάντες θά καταποντισθοῦμε».

Σεβότανε καί πολύ πονοῦσε τό Μοναστήρι του. Τό ἀγαποῦσε σάν τόν οἶκο τοῦ πατρὸς του. Ὁ λόγος τοῦ Μοναστηριοῦ του ἦταν λό-

γος τῆς Ἐκκλησίας καί ἔπρεπε μέ κάθε θυσία νά τόν ἐφαρμόσει. «Ὅλοι οἱ γεροντάδες τῆς Μονῆς ἦταν σοδαροί καί σεδαστοί. Κανέναν δέ σχολίαζε. Σ' ὅλους εὔρισκε ὄλο καί κάποιον καλό καί τό ἐπαινοῦσε. Δέν εἶχε κανέναν γιά πέταμα.

Μέσα στό Μοναστήρι του, πού διακόνησε πολλές φορές ὡς ἐφημέριος, ἦταν γλυκύς στό λόγο καί ὁμορφος στή συμπεριφορά. Δέν τοῦ ἄρεσε καθόλου ἡ ἐρώτηση, καί μάλιστα ἀπό μοναχό, τί εἶναι ὁ ἕνας καί τί εἶναι ὁ ἄλλος. «Ἄδελφέ μου,» μοῦ ἔλεγε, «ποιός μέ ὄρισε ἐμένα νά ξεχωρίσω τήν ἡρα ἀπό τό σιτάρι;»

«Ὅταν ἦλθε ἡ νέα Ἀδελφότητα, στήν ἀρχή ἦταν διστακτικός. Μοῦ ἔλεγε: «Ἄν δέν τά βρῶ καλά, θά ῥθῶ στό Μοναστήρι σου. Σᾶς ἔχω περισσότερο θάρρος.» «Ἦχι, Γέροντα. Κάθισε πρῶτα νά δεῖς τούς ἀνθρώπους καί μετά ἀποφασίζεις.» Ἐπειτα ὁμως, ὅταν εἶδε τήν Ἀδελφότητα νά μεγαλύνεται, νά ἔχει τά τῶν μοναχῶν, τή λατρεία πρὸς τόν Θεό καί τή διακονία, ἀναπαύθηκε. Ὅσάκις συναντώμεθα, μέ πολύ ἐνθουσιασμό μοῦ διηγεῖτο τίς περιποιήσεις τῶν Ἀδελφῶν, τό σεβασμό πού τοῦ ἔδειχνε ὁ ἅγιος Ἡγούμενος, τίς ψαλμωδίες στήν Ἐκκλησία. Καί ὅλα αὐτά τά βίωνε ὡς θαῦμα τῆς Παναγίας. «Δέν εἶχαμε, ἀδελφέ μου, ἀνθρωπο νά ψάλει. Καί τώρα σείεται ὁ ναός ἀπό νεανικές φωνές. Δέν εἶναι αὐτό θαῦμα τῆς Βηματάρισσας;»

Ἦρθα τήν περασμένη ἐβδομάδα καί τόν εἶδα. Τόν ρώτησαν οἱ ἀδελφοί, ἂν μέ γνωρίζει. «Ναί, εἶναι ὁ ἡγούμενος τοῦ Δοχειαρίου.» Εἶχε ἕνα δλέμμα καθαρό, ζωηρό, διαπεραστικό. Ἐπαναλαμβάνω, καθαρό δλέμμα. Ἐλαμπε τό πρόσωπό του. Ἄν τόν κοίταζες προσεκτικά στά μάτια, ἔβλεπες τά σύμπαντα, ἔβλεπες ὅλη τήν ἀσκητική πορεία τῶν ὁσίων. Ὁ Τοth πού ἀσχολήθηκε μέ τούς νέους κι ἔγραψε τά γνωστά βιβλία, τά «Ἄγνά νιάτα», τό «Δεκάλογο» καί ἄλλα, ὅταν θέλησε νά χαρακτηρίσει τά ὠραιότερα πράγματα τῆς Δημιουργίας ἀπαρίθμησε τρία πράγματα: Τόν ἕναστρο οὐρανό, τά ἡσυχὰ νερά τῆς λίμνης —δέν εἶχε θάλασσα μπροστά του— καί τά ἄγνά μάτια τοῦ μικροῦ παιδιοῦ. Ἐγώ, ἐπιτρέψτε μου νά προσθέσω καί τά μάτια τοῦ γέροντα-Εὐδόκιμου καί κάθε ὁσίου τῆ στερνῆ του ὦρα.

Εὐδοκίμησε πραγματικά, γιατί εἶχε πάνω

ἀπ' ὅλα τήν εἰκοσιτετράωρη λατρεία. Καί «ὑπέρ πᾶν ἄλλο», ὅπως λέει ὁ ἀββάς Ἰσαάκ, «τή σιωπῆ ἀγάπησε», τά λίγα λόγια. Εἶχε προσεκτική ἐπικοινωνία μέ τούς ἄλλους. Δέν ἄφηνε λογισμούς σέ κανέναν. Εἶχε ὁμορφο κόσμο, πού δέν τόν κληρονόμησε ἀπό τή μάννα του, πού δέν τή γνώρισε καθόλου, οὔτε ἀπό τόν πατέρα του, στό πρόσωπο τοῦ ὁποίου ἦταν σημειωμένη ἡ ταλαιπωρία καί ἡ ἀβεβαιότητα τῆς προσφυγιάς. Ἀλλά τό πέτυχε ἀπό τόν ἀγῶνα πού ἔκανε 76 χρόνια σ' αὐτόν τόν τόπο πού τόν φύτεψε ὁ Θεός. Πιστεύω πῶς θά βρεῖ ἔλεος καί θά πρεσβεύει γιά ὅλους μας.

Ὁ γερο-Εὐδόκιμος εἶχε τό φωτισμό τοῦ Θεοῦ. Ἦταν προσεκτικός μοναχός. Δέν μῆκε στή χορεία τῶν προφητῶν γεροντάδων, οὔτε τῶν προορατικῶν, οὔτε τῶν θαυματουργῶν, οὔτε... οὔτε... Ἐμεινε ταπεινός μέ κεκρυμμένη τή ζωή του ἐν τῷ Χριστῷ. Γι' αὐτό οὔτε ὑποτακτικούς, οὔτε ὀπαδούς, οὔτε τῆ φτηνή φήμη τοῦ ἁγίου ἀπέκτησε. Ἐμεινε πάντα ξεχασμένος πίσω ἀπό τό Κρυόβουνο. Ὅταν τόν πλησίαζες, σοῦ ἔδινε τήν αἴσθησι: «Λάλει σύ καί ἀκούω ὁ δούλος σου». Τό γεροντικί γιά μένα ἔμεινε πάντα ἕνα μυστήριο πού πολλές φορές τό συζητῶ μέ τούς μοναχούς μου. Ὑπάρχουν γεροντάδες πού εἶναι ἅγιοι ἀνθρωποι καί δέν ἔχουνε μήτε γάτο. Καί ὑπάρχουν γεροντάδες πού εἶναι ντενεκέδες σάν καί μένα, καί ἔχουν ὑποτακτικούς καί θαυμαστές, «ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός». Πῶς γίνεται αὐτό, δέν μπόρεσα νά τό καταλάβω. Πάντως ὁ γερο-Εὐδόκιμος μέ τή βαθιά του ταπείνωσι οὔτε κλίμα θαυμασμοῦ ἔφτιαξε, οὔτε προφητείες ἔλεγε καί προορήσεις...

Τίποτε ἀπ' αὐτά τά μεγαλεῖα. Ζοῦσε ὅπως οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ, ταπεινά, ἀθόρυβα, ἡσυχὰ, μέσα σέ μιὰ ἀπέραντη ἀφάνεια. Καί γι' αὐτό ἔμεινε μόνος. Δέν εἶχε ὑποτακτικούς. Δέν εἶχε συντροφιά κανέναν. Συντροφιά του ἦταν ὁ μοναχός Ἰγνάτιος καί οἱ προαπελθόντες πατέρες καί ἀδελφοί τῆς Σκήτης τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Ἄχ, ἅγια ἀφάνεια, πόσο καρπίζεις τή μοναχική φυτεία!

Ἦτανε μέγας πόνος τό ὅτι εἶδε τήν ἐρήμωση τῆς Σκήτης. Θλίψη ἀδιασκέδαστη. Τό ἔφερε βαρέως μέχρι τελευταῖα, πού ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἔβλεπε νά κλείνουν τά κελιά καί ἕνα-ἕνα νά γίνεται ἕνας σωρός πέτρες. Τό θεο-

ροῦσε ἐγκατάλειψη Θεοῦ ἐξ ἁμαρτιῶν μας. Ἄγαποῦσε τὸν τοῖχο του. Ἄγαποῦσε τὸ κελί του. Δέν τοῦ ἄρесе νά περιφέρεται δῶθε-κεῖθε. Ἄλλωστε αὐτό παρέλαβε ἀπὸ τοὺς αὐστηροὺς γεροντάδες του. Δέν τοῦ ἐπέτρεπαν νά γυρίζει, νά γειτονεύει, νά ἀκούει καὶ νά μεταφέρει νέα. Τηροῦσαν τὸν κανόνα τοῦ Μ. Παχωμίου: «Μὴ μεταφέρης λόγον ἀπὸ ἀγροῦ εἰς ἀγρόν». Ἐλάχιστες φορές ἐξήρχετο τοῦ Ὄρους. Ὅταν ἔδβαινε, γινότανε λιτανεία, γιατί γιὰ νά θγει αὐτή ἢ πανάρχαια εἰκόνα ἔξω, δέν ἦταν συνηθισμένο πρᾶγμα.

Λοιπόν, λέγω κι ἐπαναλαμβάνω: Ἄγαποῦσε τὸν τοῖχο του. Ἄγαποῦσε τὸ κελί του. Καὶ ὅταν κάηκε ἀπὸ κάποιους περιπατητικούς μοναχοὺς, πολὺ τραυματίστηκε καὶ πολὺ κουράστηκε ψυχικά. Τοῦ λέω μιά φορά:

— Πάμε στή Σκήτη;

— Τί νά δῶ; Τό καμένο μου κελί;

Γι' αὐτό, ἐπαναλαμβάνω, εἶναι μεγάλη δουλειά ν' ἀγαπᾶμε τὸ κελί μας. Ἦξερε ὁ γερο-Εὐδόκιμος τὴ μαθητεία τοῦ κελιοῦ καὶ ἀγαποῦσε τὴ γωνιά του. Εἶχε τὸν τρόπο του, ὅπως ἔλεγε, νά γειμίζει τίς 24 ὥρες τῆς νύχτας καὶ τῆς ἡμέρας.

Εἶχε σπουδάσει κοντὰ στοὺς γεροντάδες του καὶ τὴ ζωγραφικὴ καὶ τὸ χρύσωμα τῶν τέμπλων. Στὸ κελί του ὑπῆρχε πίνακας πού παρίστανε σιδηρόδρομο.

— Τί εἶναι αὐτό, Γέροντα;

— Εἶναι ἀνάμνηση τῶν παιδικῶν μου χρόνων. Εἶναι ὁ σιδηρόδρομος πού πάει στήν Πάτρα, ὅπως τὸν ἔβλεπα στὸ Αἴγιο πού πρωτοεγκατασταθήκαμε.

Ὁ κῆπος του ἦταν πάντα φροντισμένος. Ἐδινε τὸν καρπὸν αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ αὐτοῦ. Τό

ἀμπέλι καὶ τὰ δένδρα εἶχαν εὐλογία. Κουβαλοῦσαν οἱ γεροντάδες φυλλώματα ἀπὸ τὸ δάσος γιὰ νά τὰ κοπρίσουν. Καὶ τὰ μονοπάτια πού ὀδηγοῦσανε στὸ Κυριακὸ πρόδιαν παρουσία φίλεργου καὶ φιλόκαλου νοικοκύρη. Παρὰ τὸ γῆρας του δέν ἐφείδετο κόπων νά τὰ περιποιεῖται. Οἱ καλογερίκῃς δουλειές δέν εἶναι μέριμνα πού σκορπίζει τὸ νοῦ τοῦ μοναχοῦ. Εἶναι μέσο ἰσορροπίας τῶν ψυχικῶν καὶ τῶν σωματικῶν δυνάμεων.

Μέ πολὺ πόνο σήμερα θάψαμε ἓνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα παιδιά τοῦ Ὄρους. Παιδί τοῦ Ὄρους ἦταν κι ὁ γερο-Διονύσης ὁ Φιρφιρής. Ἐπτὰ χρόνων ἦρθε. Ἴσως ὑπάρχουν ἀκόμα μερικά τέτοια παιδιά στὸν Ἄθωνα. Δέν τὸ γνωρίζω. Τὰ 90 του χρόνια δέ μετρίασαν τὴ θλίψη μας. Ἀλήθεια, ἀπὸ τοῦδε θά ἔχουμε παιδιά τοῦ Ὄρους; Παιδιά πού νά μαθητεύουν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ στὸ Γέροντα καὶ μόνο; Ὁχι, ἀφοῦ μαθητεύσουν πρῶτα σ' ὅλα τὰ σχολεῖα τοῦ κόσμου, ἔπειτα νά ῥθοῦνε στὸ ἱερό φροντιστήριον τοῦ Ἄθωνα. Καλὸ εἶναι κι αὐτό, ἀλλὰ πάντα θά ἔχουνε θολὰ τὰ μάτια. Σάν ἔχεις παιδιά τοῦ Ὄρους, ἀγαπᾶνε τὸν τόπο, ἔχουνε καὶ τὰ δυὸ πόδια στὸ κελί τους, ἀγαπᾶνε τοὺς γεροντάδες, ἀγαπᾶνε τὴν ἄσκησιν. Ἀγαπᾶνε τὴ ζωὴ τῶν μοναχῶν. Φροντίζουνε τὸν τόπο. «Καὶ τὸν χοῦν αὐτῶν οἰκτειρήσουσιν». Ἐχουν ὅλη τὴ ζωὴ τους στὸν Κύριο παραθεμένη.

Τὴν εὐχὴ του νά ἔχουμε καὶ πιο πολὺ οἱ Βατοπεδινοὶ πατέρες, πού τὸν διακόνησαν τέλεια. Λέμε τέλεια καὶ προσεκτικά καὶ ἀγαπητικά. Γιατί, μπορεῖ νά διακονεῖς τὸν ἄλλο καὶ νά τὸ κάνεις, ὅπως ἐξυπηρετεῖς τὸ μουλάρι στὸ παχνί. Ὁχι τοῦ πετᾶω τὸ φαγητό καὶ δέ γυρίζω πίσω νά δῶ, θά τὸ φάει ἢ δέν θά τὸ φάει. Ὑ-

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐκ τῶν ἀγαπητῶν ἀναγνωστῶν μᾶς ρωτοῦν πῶς μποροῦν νά βοηθήσουν καὶ οικονομικά τὴν προσπάθειά μας, τοὺς πληροφοροῦμε ὅτι γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸν ἀνοίξαμε τοὺς ἑξῆς δύο τραπεζικούς λογαριασμούς, ὅπου καὶ μποροῦν νά καταθέσουν ὅ,τι προαιρετικὰ ἢ ἀγάπη τους: Ἐθνικὴ Τράπεζα: **421/614374-15** καὶ Alpha Τράπεζα Πίστωσης: **815-002101-039454**.

Ἐπίσης, ὅσοι θέλουν, μποροῦν μέσῳ ΕΛ.ΤΑ. νά μᾶς ἐνισχύσουν οικονομικά μέ τὴν ἐνθετη ταχυπληρωμὴ, ἢ ὅποια ἔχει πολὺ χαμηλότερο ταχυδρομικὸ τέλος ἀπ' ὅ,τι ἡ συνηθισμένη ταχυπληρωμὴ.

Ὑπενθυμίζουμε ὅτι τὸ περιοδικὸ ἀποστέλλεται δωρεάν. Γίνονται, ὁμως, μέ εὐγνωμοσύνη δεκτῆς οἱ ὅποιες προαιρετικῆς εἰσφορές, μιά καὶ τὸ περιοδικὸ δέν ἔχει ἄλλους πόρους.

πάρχει και αυτή ή διακονία. Φτηνή διακονία. Δέν είναι διακονία τῶν ἀγγέλων. Δέν είναι διακονία τῶν ἀνθρώπων τοῦ Θεοῦ. Οἱ Βατοπεδινοί δέν ἔκαναν ἔτσι. Δέν πήγαιναν τό φαγητό και γύριζαν ἀπό τήν ἄλλη μεριά τό πρό-

σωπό τους, ἀλλά μέ μία σπουδαία, ἀγαπητική διάθεση τόν διακόνησαν.

Ἐπαναλαμβάνω, τήν εὐχή του νά ἔχουμε και ἄς εἶναι ὑπόδειγμα ζωῆς σέ ὄλους. Ἀμήν.

ΤΙ ΘΑ ΘΕΛΑΜΕ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΟΝ «ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΟ ΘΑΝΑΤΟ»

τοῦ κ. Ἀθανασίου Β. Ἀβραμίδη, καρδιολόγου,
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Στὴν εἰσήγησή του γιά τίς μεταμοσχεύσεις στήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος¹, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ἱερόθεος (Βλάχος)¹⁶ μετέφερε ἐρωτήματά μου πρὸς τήν Ἐκκλησία μας ἀπό ἄρθρο μου στό περιοδικό του Πανελληνίου Ἱατρικοῦ Συλλόγου (Π.Ι.Σ.)². Ἦσαν δέ αὐτά: α) Ποῦ ἐδράζεται τό κέντρο τῆς ζωῆς, στήν καρδιά ἢ στόν ἐγκέφαλο; β) ποῦ ἡ ψυχή; και γ) πότε βγαίνει ἡ ψυχή ἀπό τόν ἄνθρωπο; Ἐπάρχει σήμερα ἀπάντηση ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας; Τά ἐρωτήματα αὐτά ἐτέθησαν διότι —ὅπως και αὐτό τό μετέφερε στήν εἰσήγησή του ὁ Σεβασμιώτατος— «δέν θά θέλαμε οἱ γιατροί, πού κάθε στιγμή καλούμεθα νά ἀποφασίζουμε γιά τή ζωή τῶν ἀνθρώπων, νά κινδυνεύουμε νά χαρακτηρισθοῦμε ἀκόμη και ὡς... δολοφόνοι». Ἀπάντηση ὅμως δέν ἐδόθη.

Ἡ ζωή εἶναι «μυστήριο»

...Ἀρχίζει «ἐξ ἄκρας συλλήψεως». Εἶναι δέ «ὄντως φοβερώτατον τό τοῦ θανάτου μυστήριο». Τολμοῦμε ὅμως νά μιλοῦμε γι' αὐτά ἐπειδή ὁ ἄνθρωπος «ὀρέγεται τοῦ εἰδέναι».

Τό πότε ἓνας ἄνθρωπος εἶναι νεκρός βιολογικῶς, εἶναι θέμα τῆς Ἱατρικῆς. Ἔχουν ὅμως παρεισφρήσει πολλά και ἔχουν ἀναδυθεῖ τόσα προβλήματα ὡστε νά ἀπασχολοῦν ἐντόνως τήν Βιοηθική. Τό μυστήριο τοῦ θανάτου εἶναι θέμα τῆς μεταφυσικῆς και ἀνήκει στίς ἀρμοδιότητες τῆς Ἐκκλησίας. «Ἔστι δέ πίστις... πραγμάτων ἔλεγχος οὐ ὄλεπομένων» (Ἐβρ. ια',1).

Ἁ «ἐγκεφαλικός θάνατος»

...ἀπετέλεσε τό θέμα ἡμερίδας τήν ὁποία ὀργάνωσε στίς 15.2.2003, στό Γενικό Νοσοκομεῖο Ἀεροπορίας (Γ.Ν.Α.) στήν Ἀθήνα, γιά τοὺς γιατρούς, ἡ Ἐπιτροπή Βιοηθικῆς τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ι.Σ.Ε.Ε.) μέ ἀξιόλογους ὁμιλητές³. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν και Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, μεταξύ τῶν θεμάτων πού ἀνέφερε κατά τόν χαιρετισμό τῆς ἡμερίδας, ἐτόνισε τήν ἀνάγκη γιά ἓνα γόνιμο διάλογο, ὅπως ἄλλωστε προβλέπεται και στό ἄρθρο 49 τῶν Βασικῶν Θέσεων ἐπί τῆς ἠθικῆς τῶν μεταμοσχεύσεων τῆς Ι.Σ.Ε.Ε. τόν ὁποῖο και «ἐγκαινίασε» ἡ *Τόλμη* (τό περιοδικό τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν).

Διεκόπη ὅμως ὁ διάλογος αὐτός, μάλλον ἀπροσδόκητα, ὕστερα ἀπό τά δύο πρῶτα ἄρθρα, τοῦ κ. Σερ. Νανᾶ⁴ τό πρῶτο στό τεῦχος τοῦ Ἰουνίου και τοῦ κ. Κων. Καρακατσάνη⁵ τό δεύτερο στό τεῦχος τοῦ Ὀκτωβρίου 2003. Διότι, ὅπως (μοῦ) ἐλέχθη στίς 14 Ὀκτωβρίου, «πολλοί ἐξεδήλωσαν τήν ἐπιθυμία νά συμμετάσχουν σ' αὐτόν, ἐνῶ ἡ *Τόλμη* δέν εἶναι ἐπισημονικό περιοδικό».

Τό θέμα τοῦ «ἐγκεφαλικοῦ θανάτου» εἶναι δεδαίως πολύπλοκο και ἔχει προκαλέσει πολλές συζητήσεις. Πρὸς διευκόλυνση δέ ὅσων «θά ἤθελαν νά μάθουν» θά ἐχρειάζετο: α) μία σταχυολόγηση τῶν πλέον τεκμηριωμένων δεδομένων ἐκ τῆς ἐπιστήμης και, β) ἀναζήτηση τῶν διδαγμάτων, τά ὁποῖα ἡ Ἐκκλησία μας προσφέρει γιά τήν κατανόηση τοῦ θέματος αὐτοῦ ἀπό πλευρᾶς πνευματικῆς και πίστεως. Σέ αὐτά ἀποσκοποῦν τά ὅσα ἀκολουθοῦν.

Ἐκείνη ἡμέρα ἀπὸ τὸν καρδιοαναπνευστικό στόν ἐγκεφαλικό καὶ βιολογικό θάνατο

Ἀφ' ὅτου ἐπετεύχθη ἡ καρδιοαναπνευστική ἀναζωογόνηση — ἡ ὁποία οὔτε κἄν συζητεῖτο μέχρι τὸ 1953— ἄρχισε νὰ ἀμφισβητεῖται ἡ καρδιά ὡς τὸ «κέντρο τῆς ζωῆς». Ἀφ' ἑτέρου, λόγω τῶν τότε ἀναπτυσσομένων μεταμοσχεύσεων, ἄρχισε νὰ συζητεῖται ἐάν θὰ μπορούσαν νὰ ληφθοῦν πρὸς μεταμόσχευση ὄργανα ἀπὸ ἄτομα μέ βαρεῖες κρानιοεγκεφαλικές κακώσεις, νέα κατὰ τὴν ἡλικία καὶ κατὰ τεκμήριον ὑγιῆ, τὰ ὁποῖα περιήρχοντο σέ κατάσταση ἐγκεφαλικοῦ κώματος χωρίς ἐπιστροφή. Τό τέτοιο κῶμα χαρακτηρίσθηκε ὡς Coma Depassé (κατάσταση πέρα ἀπὸ τὸ κῶμα). Τά κριτήρια ὅμως γιὰ τὴ διαπίστωση τοῦ τέτοιου κώματος ἦσαν ἀνεπαρκῆ. Ἀργότερα καὶ σέ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία μέ «ἀνοσοκαταστολή» ὑπερνικήθηκαν οἱ κίνδυνοι ἀπορρίψεως τῶν μοσχευμάτων, συγκροτήθηκε ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χάρβαρντ στή Βοστώνη τῶν Η.Π.Α. καὶ τὸ 1968 καθόρισε τὰ «κριτήρια τοῦ μὴ ἀναταξιμοῦ ἐγκεφαλικοῦ κώματος», γνωστά ἔκτοτε ὡς «Κριτήρια Χάρβαρντ». Χαρακτηρίσθηκαν δέ ὡς «κριτήρια τοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου», ἐνῶ ἐπρόκειτο γιὰ κριτήρια διαγνώσεως «τοῦ θανάτου τοῦ ἐγκεφαλικοῦ στελέχους»⁷. Ἔτσι ὅμως ἄρχισε νὰ διαμορφώνεται καὶ ἡ ἀντίληψη ὅτι ὁ ἐγκέφαλος εἶναι τὸ «κέντρο τῆς ζωῆς».

Μέ τὴν τεχνολογική πρόοδο καὶ τὴν τελειοποίηση τῆς ἐκτελέσεως τῶν λειτουργικῶν δοκιμασιῶν, προέκυψαν τὰ «κριτήρια Μινнесότα» τὸ 1971⁸, ἀναθεωρηθέντα τὸ 1974 καὶ τὸ 1975, μέ συνεχεῖς περαιτέρω βελτιώσεις ἔκτοτε^{9,10,11}.

Ὅλες οἱ βελτιώσεις αὐτές, ἀπέβλεπαν στὴν ἀκριβέστερη ἐκτέλεση τῶν δοκιμασιῶν γιὰ τὴν ἀσφαλέστερη διάγνωση τοῦ «θανάτου τοῦ ἐγκεφαλικοῦ στελέχους», πού ὅμως εἶναι κάτι διαφορετικό ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ ἐγκεφάλου. Στὸ μεταξύ προέκυψε ἡ ἀνάγκη καθορισμοῦ τῆς ἐννοίας τοῦ «βιολογικοῦ θανάτου» τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ Ἰατρικοὶ λοιπόν Σύμβουλοι Διαγνώσεως τοῦ Θανάτου, τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Προέδρου τῶν Η.Π.Α. γιὰ τὴν Μελέτη τῶν Ἡθικῶν Προβλημάτων στὴν Ἰατρική καὶ τὴν

Ἔρευνα Συμπεριφορᾶς, συνέταξαν τὸν ὄρισμό τοῦ θανάτου¹² καὶ ὥρισαν, ὡς ἑξῆς τὸ:

Πότε ἓνας ἄνθρωπος εἶναι νεκρός

«Ἐνα ἄτομο τό ὁποῖο ὑπέστη εἴτε 1) μὴ ἀναστρέψιμη παύση τῆς κυκλοφορικῆς καὶ ἀναπνευστικῆς λειτουργίας, ἢ 2) μὴ ἀναστρέψιμη παύση ὅλων τῶν λειτουργιῶν ὀλοκληροῦ τοῦ ἐγκεφάλου συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἐγκεφαλικοῦ στελέχους, εἶναι νεκρός. Ὁ ὄρισμός τοῦ θανάτου πρέπει νὰ γίνεται σύμφωνα μέ τούς παραδεδεγμένους ἱατρικούς κανόνες». Αὐτό δέ διότι —κατὰ τίς «ὀδηγίες»— «ἡ ἱατρική ἐπιστῆμη κατέληξε στό ὅτι ὁ θάνατος μπορεῖ νὰ ὀρισθεῖ ἐπακριδῶς εἴτε μέ καρδιοαναπνευστικά εἴτε μέ νευρολογικά κριτήρια».

Ἐπομένως μέ τὸν «ὁμοιόμορφο ἢ ὁμοειδῆ» αὐτόν ὄρισμό δέν δίδεται προτεραιότητα στόν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο ἐπελεύσεως τοῦ τέρατος τῆς ζωῆς.

Οἱ δύο αὐτές μορφές θανάτου, α) καρδιοαναπνευστικός καὶ, β) νευρολογικός, ἔχουν τό αὐτό κύρος καὶ τὴν αὐτὴ βαρύτητα. Γιὰ νὰ χαρακτηρισθεῖ δηλαδή ἓνας ἄνθρωπος ὡς «νευρολογικῶς νεκρός» δέν ἀρκεῖ ἡ νέκρωση τοῦ στελέχους τοῦ ἐγκεφάλου¹³⁻¹⁸ ὅπως ἄλλωστε ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἐπαναφορὰ τέτοιων ἀνθρώπων στή ζωὴ¹⁹⁻²².

Ἔχουν ἐπισημανθεῖ ὅμως καὶ κίνδυνοι ἀπὸ ἐπίσπωση δοκιμασιῶν καὶ χαλάρωση τῶν κριτηρίων διαγνώσεως^{23,26}. Στὸ ἄρθρο δέ 30 τῶν Βασικῶν Θέσεων τῆς Ι.Σ.Ε.Ε.¹, ἀναφέρεται ὅτι: «ὑπάρχει ὁ κίνδυνος... μέ τὴν χαλαρὰν διεθνῶς ἠθικὴν ἐναντι τῆς εὐθανασίας καὶ τὴν τάσιν νομοθετικῆς κατοχυρώσεώς της, οἱ μεταμοσχεύσεις νὰ συνδυασθοῦν μέ τὴν εὐθανασίαν».

Ἔχουν ἐπισημανθεῖ τεχνάσματα καὶ ὑποκρυπτόμενη παραπληροφόρηση, ὥστε νὰ χαρακτηρίζεται κάποιος ὡς δότης «ἐκὼν ἄκων»· ἀκόμη καὶ γιὰ νὰ ἐκδιάζεται τό περιβάλλον ἑνός θεωρουμένου ὡς ὑποψηφίου δότη μέ διακοπὴ τῶν μηχανημάτων ὑποστηρίξεως, σέ περίπτωση πού ἤθελε χαρακτηρισθεῖ ὡς «ἐγκεφαλικῶς νεκρός», ἐάν δέν συγκατανεύουν στὴν ἀφαίρεση ὀργάνων του πρὸς μεταμόσχευση. Φθάνοντας μάλιστα ὁ νόμος ἀκόμη καὶ σέ ἀπειλές πρὸς τὸν θεράποντα ἱατρὸ τῶν Μονάδων Ἐντατικῆς Θεραπείας (Μ.Ε.Θ.) γιὰ

χρηματική ποινή μέχρι και φυλάκιση, αν δεν συμμορφώνεται προς τις «όδηγίες» διακοπής λειτουργίας του αναπνευστήρα (άρθρο 12 παρ. 6 και άρθρο 20 παρ. 1, 7 και 8 του ν. 2737/99)²⁴.

‘Ο όρος “κλινικός θάνατος”

Λόγω άγνοιας προφανώς του τί σημαίνει, ο όρος αυτός χρησιμοποιείται, από πολλούς, χωρίς να γνωρίζουν ότι δεν είναι ταυτόσημος ούτε με την «φυτική κατάσταση», ούτε με τον «έγκεφαλικό θάνατο», ούτε με την «κωματώδη κατάσταση». Και επιχειρηματολογούν, πολλές δέ φορές και με σφοδρότητα, υπέρ λανθασμένων θέσεων τους^{25,26}. Χρειάζεται επομένως ένα ξεκαθάρισμα.

‘Ως «κλινικός θάνατος» ορίζεται τό στάδιο της πορείας προς τόν οριστικό ή βιολογικό θάνατο, κατά τό όποιο είναι δυνατή ή αντίστροφή της πορείας προς τήν ανάκτηση της ζωής. Τέτοιος είναι ό «καρδιακός κλινικός θάνατος», τά όρια του όποιου είναι από 4-5 λεπτά της ώρας τά όποια μπορούν τώρα πλέον να παρατείνονται και επί μακρόν²⁷, ώστε πολύ περισσότεροι άνθρωποι να επαναφέρονται στή ζωή, ύστερα από τήν παύση της καρδιοαναπνευστικής λειτουργίας τους· κάτι πού σήμερα γίνεται μέ ρυθμούς «ρουτίνας» και πολλοί έτσι «νοσήσαντες» αποδίδονται στήν κοινωνία διάγοντες φυσιολογική ζωή, όση ή ύπόλοιπη κατάσταση της υγείας τους τό επιτρέπει.

Είναι ή «νέκρωση του έγκεφαλικού στελέχους» και έγκεφαλικός θάνατος;

Σέ άδρες γραμμές, τό έγκεφαλικό στέλεχος είναι μιά ευρύτατη περιοχή στή βάση του έγκεφάλου, μεταξύ των ήμισφαιρίων και της παρεγκεφαλίδας. ‘Αποτελείται από σκέλη, τήν γέφυρα και τόν προμήκη μυελό. ‘Από αυτό εκφύονται τά περισσότερα έγκεφαλικά νεύρα, περνούν οί φυγόκεντρες και κεντρομόλες νευρικές όδοί και σ’ αυτό εύρίσκονται οί «πυρήνες», δηλαδή σχηματισμοί οί όποιοι συμμετέχουν στή ρύθμιση των λειτουργιών των έγκεφαλικών ήμισφαιρίων και του φλοιού του έγκεφάλου, για τή διατήρηση της ένσυνειδήτου καταστάσεως, της γνωστικής και συναισθηματικής ζωής· ό δικτυωτός σχηματισμός επίσης, ό όποιος είναι τό κέντρο για πολ-

λές από τίς ακούσιες ή αυτόματες λειτουργίες, μεταξύ των όποιων ή αναπνευστική και ή καρδιακή. ‘Απεδείχθη δέ ότι ή νέκρωση του στελέχους δεν είναι καθολική ή όλοσχερής πάντοτε, αλλά κατά έστιες ή περιοχές ώστε επί βλάβης του να διατηρούνται κάποιες λειτουργίες του, ακόμη και μετά τή διάγνωση... του «θανάτου» του. Μπορεί δηλαδή να σταματά ή λειτουργία της αναπνοής και της κυκλοφορίας, αλλά δεν νεκρώνονται «πάραυτα», ή «άμεσα» (δηλαδή άμέσως) και όλες οί λειτουργίες του έγκεφάλου, ούτε και συγχρόνως^{10,11,13,23,26}. Διότι μεσολαμβάνει κάποιος χρόνος, τουλάχιστον όσος ύστερα από καρδιακή ανακοπή. Και αυτό έχει τεράστια σημασία. Θά μπορούσε μάλιστα ό χρόνος αυτός να χαρακτηριστεί και χρόνος του «έγκεφαλικού κλινικού θανάτου», αντίστοιχος εκείνου του «καρδιακού κλινικού θανάτου».

Είναι λανθασμένη επομένως, αν μή και ψευδείς γραφή, ή αντίληψη ότι ή διάγνωση του θανάτου του έγκεφαλικού στελέχους «προσυπογράφει τόν έγκεφαλικό θάνατο»³. ‘Η ότι ό «θάνατος του στελέχους του έγκεφάλου είναι ταυτόσημος μέ τόν έγκεφαλικό θάνατο και σημαίνει θάνατο».

‘Η μή παραδοχή του «θανάτου» του έγκεφαλικού στελέχους ως του τέλους της ζωής

‘Υπάρχουν έπιστήμονες μέ κύρος και γνώση, οί όποιοι άρνούνται να δεχθούν τή διάγνωση του θανάτου του έγκεφαλικού στελέχους ως του τέρατος της ζωής. ‘Επιστήμονες επίσης οί όποιοι, βάσει έπιστημονικών δεδομένων, άρνούνται να δεχθούν ότι ή παύση της αυτόματης αναπνοής και της κυκλοφορίας συνιστούν στοιχεία νεκρώσεως του στελέχους του έγκεφάλου, επειδή δεν ύπάρχει πάντοτε και ή «άπαραίτητη» ιστολογική επιβεβαίωση. Γι’ αυτό άλλωστε και τά κριτήρια διαγνώσεως του εκτιμώνται ως αυθαίρετα, αποδεικνύοντας —βάσει δεδομένων— και ως έσφαλμένο τόν όρο «νέκρωση του έγκεφαλικού στελέχους»¹³⁻¹⁸. ‘Ο καθηγητής της Παιδιατρικής μάλιστα R. Truog στό Πανεπιστήμιο Harvard και αυτός, όπως και ό ‘Αναισθησιολόγος Beecher των «Κριτηρίων Harvard» και Διευθυντής έπίσης της Μ.Ε.Θ. του Νοσοκομείου Βοστώνης και καθηγητής της ‘Ιατρικής ‘Ηθικής, έγραψε ότι «είναι προτιμώτερο να εγκαταλειφθεί ή

έννοια του ἐγκεφαλικού θανάτου»¹⁶.

Γιὰ τὴν ἰατρικὴ πάντως, πολλὰ εἶναι τὰ ὀρθοῦμενα προβλήματα ἠθικῆς τάξεως, ἰατρικῆς δεοντολογίας, ἐφαρμογῆς νόμων, ἐνστάσεων συνειδήσεως ἐκ θρησκευτικῶν πεποιθήσεων — πού εἶναι ἢ πρέπει νὰ θεωροῦνται ἀπαραδίαστες— ὅταν ἕνας διαγιγνωσκόμενος «θάνατος τοῦ στελέχους τοῦ ἐγκεφάλου» κατατάσσει ἕναν ἄρρωστο στοὺς ἐγκεφαλικῶς νεκρούς. Οἱ ἐνστάσεις προκύπτουν καὶ ἀπὸ σωρεία γεγονότων:

Πῶς, ἐπὶ παραδείγματι, νὰ κλείσει τὸν ἀναπνευστήρα ὁ γιατρός ἐπὶ διαγνώσεως τοῦ «θανάτου τοῦ στελέχους τοῦ ἐγκεφάλου», ὅταν «ἐγκεφαλικῶς νεκροί» σέ Μονάδα Ἐντατικῆς Θεραπείας (Μ.Ε.Θ) διατηροῦν τὴ λειτουργία τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος καὶ σέ σημαντικό ποσοστὸ εἶναι αἰμοδυναμικῶς σταθεροί, ἢ μπορεῖ νὰ ἀφομοιώνουν τροφές, νὰ ἐπουλῶνουν τραύματα, νὰ διατηροῦν διούρηση, ἢ ὅταν ἐγκυες γυναῖκες γεννοῦν —μέ καισαρική τομή— διώσιμα νεογνά; Ἔστω κι ἂν πρόκειται γιὰ μεμονωμένες τέτοιες περιπτώσεις^{18,21,22}. Ἡ δὴ δὲ ὁ Κων. Καρακατσάνης ἀνέφερε... δεκατρεῖς τέτοιες περιπτώσεις ἐγκύων γυναικῶν⁵. Ἀπὸ τέτοια ὅμως γεγονότα ὁ «ἐγκεφαλικὸς θάνατος» χαρακτηρίσθηκε καὶ ὡς «χρησιμοθηρικό κατασκευάσμα»⁸. Δέν δικαιούται δέ, διότι καὶ δέν μπορεῖ, νὰ ἐξισώνεται, οὔτε μέ τὸν θάνατο «ὀλοκλήρου τοῦ ἐγκεφάλου»¹², οὔτε μέ τὸν ἐγκεφαλικῶς νεκρό, οὔτε πολὺ περισσότερο μέ τὸν θάνατο τοῦ ἀνθρώπου ὡς προσώπου^{1,2,13,23}.

Ἡ Ἑλληνικὴ νομοθεσία

Ἡ ἀντίληψη τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου Ἑγείας τοῦ Ἑπουργείου Ἑγείας (ΚΕ.Σ.Υ.) ὅτι, «... ἐφ' ὅσον θεθεῖ ἡ διάγνωση τοῦ θανάτου τοῦ ἐγκεφαλικοῦ στελέχους, τὸ ἄτομο πρέπει νὰ θεωρεῖται νεκρό... διότι ὁ θάνατος τοῦ ἐγκεφαλικοῦ στελέχους ταυτίζεται μέ τὸν θάνατο»²⁹ «πάσχει», ἀκόμη καὶ ὡς διατύπωση. Ὅμως πέρασε ὡς βεβαιότητα στὸν ν.1383/83. Καὶ παρὰ τὸ ὅτι ὁ νόμος αὐτός γιὰ τὰ πολλὰ του λάθη, τίς ἀτέλειες καὶ τὴν ἀναχρονιστικότητά του ἀντικαταστάθηκε, ἡ ἴδια ἀντίληψη τοῦ προηγουμένου πέρασε καὶ στὸν νέο ν.2737/99, «εὐελπιστώντας —αὐτός, ὅπως εἶναι διατυπωμένο στό σκεπτικὸ του προσχεδίου

του— στὴν αὐξηση τῆς προσφορᾶς ὀργάνων»²⁴. Εὐτυχῶς δέ πού ἀπετραπή τελικῶς ἡ εἰσαγωγή τῆς «εἰκαζομένης συναίνεσης» καὶ τῆς «μὴ εἰκαζομένης ἄρνησης» τοῦ δότη στὸν νέο αὐτὸ νόμο, διότι αὐτὸ θὰ σήμαινε καὶ τὴν ὑφαρπαγὴ τοῦ αὐτεξουσίου τῆς προσωπικότητάς του.

Ἡ ἀναζήτηση τῶν διδαγμάτων τῆς Ἐκκλησίας

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, ὡς Μητροπολίτης Δημητριάδος, εἶχε γράψει στὸν «τιμητικὸ τόμο» γιὰ τὸν Μητροπολίτη Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Γεώργιον τὸ 1996, στό ἄρθρο του «Ἡ ἔναρξη καὶ ἡ λήξη τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, ἡ ἄποψη τῆς Ἐκκλησίας», ὅτι: «Ἐχω ἐμπιστοσύνη στὴν ἐπιστήμη, ἀλλὰ πιστεύω ἀκράδαντα στὴ Γραφή. Δέν μπορεῖ ἡ Γραφή νὰ ψεύδεται, οὔτε νὰ πέφτει ἔξω». Πρόκειται γιὰ μιὰ σαφέστατη διατύπωση. Ὅποτε ἀναζητᾶ κανεὶς τό,

Τί λέγει ἡ Γραφή

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, γράφει: «Ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν» (Ρωμ. ε',5)... «Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν» (Γαλ. δ',6)... «ἵνα δώῃ ὑμῖν κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ... κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν» (Ἐφ. γ',16).

Τί λέγουν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας

Κατὰ τὸν ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ (1296-1359) «ἡ ψυχὴ πανταχοῦ τοῦ σώματος ἐστίν, οὐχ ὡς ἐν τόπῳ, οὐδ' ὡς περιεχομένη ἀλλ' ὡς συνέχουσα καὶ περιέχουσα καὶ ζωοποιούσα τοῦτο» (Φιλοκαλία σ. 957).

Κατὰ τὸν ἅγιο Νικόδημο τὸν Ἀγιορείτη (1749-1809): «ἡ καρδία κέντρου λόγον ἐπέχει πρὸς τὸ ὅλον σῶμα· διὰ τοῦτο, ὅχι μόνον πρώτη πλάττεται ἐξ ὅλων τῶν μελῶν, ἀλλὰ καὶ ὕστερον ὅλων νεκροῦται· καὶ αὕτη εἶναι ἡ καθέδρα, ἡ ρίζα καὶ ἀρχὴ καὶ πηγὴ ὅλων τῶν φυσικῶν δυνάμεων τοῦ σώματος, τῆς φυτικῆς, τῆς θρεπτικῆς, τῆς αὐξητικῆς, τῆς ζωϊκῆς, τῆς αἰσθητικῆς, τῆς θυμικῆς, τῆς ἐπιθυμητικῆς καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως καὶ ὅλων τῶν φυσικῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς, τῆς νοερᾶς λέγω, τῆς λο-

γιστικής και της θελητικής. Ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ δέ ὡς ἐν ὄργάνῳ εὐρίσκεται οὐχί ἡ οὐσία καί ἡ δύναμις τοῦ νοός, ἦτοι τῆς ψυχῆς· ἀλλά μόνη ἡ τοῦ νοός ἐνέργεια. Ὅθεν ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς, ὡς εἶδος οὔσα τοῦ σώματος, ἀσώματος γάρ... εὐρίσκεται ἐν τῷ μεσαιτάτῳ τῆς καρδίας, ...ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ δέ ὡς ἐν ὄργάνῳ εὐρίσκεται, οὐχί ἡ οὐσία καί ἡ δύναμις τοῦ νοός, ἦτοι τῆς ψυχῆς· ἀλλά μόνη ἡ τοῦ νοός ἐνέργεια, ὡς προεῖπομεν (συνεχίζει δέ, προσθέτων τὰ ἐξῆς)... καί ἄφες τοὺς νεωτέρους φυσικούς καί μεταφυσικούς νά λέγωσιν, ὅτι ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς εὐρίσκεται εἰς τόν ἐγκέφαλον· διότι τοῦτο εἶναι τό ἴδιον ὡσεὶ νά εἴπη τις, ὅτι ἡ φυτική ψυχὴ δέν εὐρίσκεται ἀρχικῶς εἰς τὴν ρίζαν τοῦ δένδρου, ἀλλά εἰς τόν κλάδον καί εἰς τόν καρπὸν...

Τό διδασκαλεῖον τῶν Γραφῶν καί τῶν ἱερῶν Πατέρων, γράφει ὁ ἅγιος Νικόδημος, εἶναι ἀληθέστερον τῶν διδασκαλείων τῶν ἀνθρώπων» (στό κεφ. περὶ φυλακῆς νοός καί καρδίας, στό Συμβουλευτικόν Ἐγχειρίδιον, σσ.110-112). Ἀναφέρει δέ καί τόν «θεῖον Γρηγόριον Θεσσαλονίκης» καί τόν «μέγαν Μακάριον τόν Αἰγύπτιον», πολλοὺς ἄλλους Πατέρες καί νεωτέρους θεολόγους, οἱ ὅποιοι ἐπίσης πρεσβεύουν τὰ αὐτά.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας γράφουν καί τὰ ἐξῆς: «Ἡ καρδιά ἡγεμονεῦει ὅλου τοῦ ὄργανου (τοῦ σώματος)... βασιλεύει ὅλων τῶν λογισμῶν καί τῶν μελῶν· ἐκεῖ γάρ ἐστὶν ὁ νοῦς καί πάντες οἱ λογισμοὶ τῆς ψυχῆς» (Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος). Ἐρμηνεύοντας δέ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, γράφει: «ἐκεῖ τοίνυν δεῖ σκοπεῖν... καί οἱ λογισμοὶ πάντες τῆς ψυχῆς... ἐν τῇ καρδίᾳ εὐρίσκονται». Ἐπειδὴ, κατὰ τόν Μέγαν Βασίλειον, «ρίζα τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐνεργειῶν, τό ἐν τῇ καρδίᾳ βούλευμα». «Ἐβυσσος γάρ ἀκατάληπτος ἡ καρδιά», προσθέτει ὁ ἅγιος Νικόδημος. «Ἐν τῇ καρδίᾳ δέ εὐρισκόμενος ὁ νοῦς, πρέπει νά προσεύχεται μέ τό λογιστικόν, δηλαδή τόν ἐνδιάθετον λόγον τῆς καρδίας, διὰ τοῦ ὁποίου λογίζομεθα καί πονήματα συνθέτομεν· καί τοῦτον εὐρίσκων ὁ νοῦς, ἄς τόν ἀφήσῃ νά λέγῃ τὴν μονόλογον καλουμένην εὐχήν: “Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με”, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται καί ὡς “καρδιακὴ προσευχή”, ἢ συντομοτέρῳ ὄλῳ “νηπιτικὴ προσευχή”».

Ὁ ἅγιος Νικόδημος γράφει καί τοῦτο: «Ὁταν τύχη νά πέσῃ τις ἀπὸ τόπου ὑψηλοῦ καί πτωματισθεῖ, τότε ἡ ψυχὴ συστέλλεται εἰς τό κέντρον καί θάλαμόν της, τὴν καρδίαν, διὰ νά φυλαχθεῖ ἐκεῖ· ἀφίνει δέ ἄπρακτα καί ἀναίσθητα, οὐ μόνον τόν ἐγκέφαλον ἀλλά καί τὰς αἰσθήσεις καί τὰ λοιπὰ πάντα πέριξ μέλη καί μέρη τοῦ σώματος· ὥστε δύναται τις νά εἴπη, ὅτι τότε ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ζῆ μόνον κατὰ τὴν καρδίαν κατὰ δέ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ σώματος εἶναι νεκρός».

Ὅποτε, ...νά καί,

Ἡ εὐλογία ἀπορία

Γιατί ὅλα αὐτά τῆς «Γραφῆς» καί τῶν «Πατέρων» δέν φαίνονται πουθενά στίς 55 Βασικὲς Θέσεις ἐπὶ τῆς Ἠθικῆς τῶν Μεταμοσχεύσεων τῆς Ι.Σ. Ε.Ε.; Γίνεται λόγος γιὰ τόν ἐγκεφαλικὸ θάνατο, ὄχι ὁμως καί γιὰ τόν καρδιοαναπνευστικὸ, πού εἶναι ἰσοδύναμος καί ἰσοκύριος τοῦ νευρολογικοῦ, μπροστά στόν ὁποῖο μάλιστα, ὁ ἐγκεφαλικὸς θάνατος ἀποδεικνύεται ἀτελέστατος γιὰ τόν χαρακτηρισμὸ ἑνὸς ἐγκεφάλου ὡς νεκροῦ. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε ἀναφέρεται ὡς «ὁ λεγόμενος ἐγκεφαλικὸς θάνατος».

Οἱ Βασικὲς θέσεις τῆς Ι.Σ.Ε.Ε. γιὰ τίς Μεταμοσχεύσεις, σχολιάσθηκαν ἐντόνως καί μέ σοβαρὰς διαφωνίες ἐκ μέρους καθηγητῶν πανεπιστημίου καί κληρικῶν, μέ δημοσιεύματα σέ θρησκευτικὰ-ἐκκλησιαστικὰ ἔντυπα, ἀλλά καί ἀπὸ τόν Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ρ/Σ. Ε.τ.Ε) στίς 11 καί 25.3.2001 κ.ἄ. Ἐχαρακτηρίσθησαν μάλιστα καί ὡς «ἀπαράδεκτες», ἀπὸ κληρικούς ἔχοντας ἐνδιατρίψει καί ἐν ἐπιστήμῃ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιτιμώντας καί ὅτι στόν Τόμο «Ἐκκλησία καί Μεταμοσχεύσεις» εἶναι σαφῆς ἡ ἀποδοχὴ τοῦ «ἐγκεφαλικοῦ θανάτου» ὡς τοῦ τέρατος τῆς ζωῆς, μέ πλήρη παραθεώρηση μάλιστα τῶν ἀγιογραφικῶν καί πατερικῶν κειμένων, πού τόση σημασία δίνουν στήν «καρδιά ὡς κέντρο τῆς ζωῆς». Ὁ καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἰ. Κορναράκης, γιὰ τὴν τέτοια «ἀποδοχὴ» μίλησε περὶ αἰρέσεως³⁰.

Ἐντονη δέ ἀντιπαράθεση ἔλαβε χώραν μετὰξὺ τοῦ Αἰδ. Κων. Στρατηγοπούλου καί τοῦ Ἀρχιμ. Νικ. Χατζηνικολάου^{32,33}. Ἦρθε λοι-

πόν ο καιρός, να λάβει θέση ή Ἐκκλησία μας για τό πού εἶναι τό κέντρο τῆς ζωῆς, στήν καρδιά ἢ στόν ἐγκέφαλο. Εἶναι ἄλλωστε κάτι πού τό ὀφείλει ἀπό καιρό!

Καί ἐπειδή «θέλουμε νά μαθαίνουμε» περισσότερο γιά τόν λεγόμενο «ἐγκεφαλικό θάνατο»,

1. Οἱ ὄροι «ἐγκεφαλικός θάνατος» καί «ἐγκεφαλικῶς νεκρός» χρησιμοποιοῦνται ἀπό τήν ἐπιστήμη ὑποκαθιστώντας τόν ὄρο «νέκρωση τοῦ ἐγκεφαλικοῦ στελέχους». Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τούς νόμους. Ὁ καθηγητής Κουτσελίνης μάλιστα, μιλώντας κατά τήν «ἡμερίδα» στό Γ.Ν.Α. γιά τόν ἐγκεφαλικό θάνατο³, ἐτόνισε ὅτι «τό ἐγκεφαλικό στέλεχος προσυπογράφει τόν ἐγκεφαλικό θάνατο». Ὁμως, ὁ καθ. Γ. Μαντζαρίδης, μέλος καί αὐτός τῆς Ἐπιτροπῆς Βιοηθικῆς τῆς Ι.Σ.Ε.Ε., ὅπως καί ὁ Ἄντ. Κουτσελίνης, στό «Ἐκκλησία καί Μεταμοσχεύσεις», στό ἄρθρο του³¹, γράφει «... ὅσο δέν ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ ἐγκεφαλικός θάνατος ταυτίζεται μέ τήν νέκρωση τοῦ ἐγκεφαλικοῦ στελέχους, τό πρόβλημα παραμένει» (σ. 273). Τί ὅμως «μαθαίνουμε» ἀπό τούς πανεπιστημιακοὺς αὐτούς διδασκάλους;

2. Ἡ στιγμή τοῦ θανάτου, γιά μᾶς τούς γιατρούς ἔχει τεράστια σημασία καί πρέπει νά τήν καταγράψουμε ἐπακριδῶς στό «πιστοποιητικό θανάτου». Διαφορετικά, διατρέχουμε κινδύνους ἀπό πολλές πλευρές.

Γιά τήν Ἐκκλησία μας, γιά πολλοὺς λόγους ἀποκτᾶ ἰδιαίτερη βαρύτητα.

Γράφει ὁ Σεβ. Ναυπάκτου κ. Ἱερόθεος στή σ. 353 τοῦ Τόμου: «Στήν κατάσταση τοῦ λεγομένου κλινικοῦ θανάτου ἢ ἀκόμη καί τοῦ λεγομένου ἐγκεφαλικοῦ θανάτου μπορεῖ νά μή λειτουργοῦν μερικά ὄργανα τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου, ὁπότε ἡ ψυχή, εἶναι ἐνδεχόμενο νά μὴ ἐνεργεῖ διὰ τῶν συγκεκριμένων αὐτῶν ὀργάνων, ἀλλά ὅμως ὑπάρχει ἀκόμη ἡ ψυχή μέσα στόν ἀνθρώπο καί λειτουργεῖ δι' ἄλλων

σωματικῶν ὀργάνων καί λειτουργιῶν»... «Αὐτή δέ ἡ παύση λειτουργίας τῶν ὀργάνων τοῦ σώματος γίνεται σταδιακά, καθὼς ἐπίσης καί μερικές φορές ἡ πορεία τοῦ θανάτου εἶναι ἀναστρέψιμη. Τότε ὅποσδήποτε ὑπάρχει ἡ ψυχή μέσα στό σῶμα» (σ. 359) καί... «ἐπειδή λειτουργεῖ ἡ καρδιά —ἀκόμη καί ἂν δέν λειτουργοῦν μερικές ἐγκεφαλικές λειτουργίες— ὑπάρχει ἀκόμη μέσα του ἡ ψυχή» (σ. 361).

Πῶς ὅμως καί γιά ποιό λόγο, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Βιοηθικῆς τῆς Ι.Σ.Ε.Ε. Ἀρχιμανδριτῆς Νικόλαος Χατζηνικολάου, ἀπαντώντας μεταξύ καί ἄλλων στήν ἐρώτηση τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, περί τῆς «στιγμῆς τοῦ θανάτου», εἶπε: «Ἡ στιγμή τοῦ θανάτου ἐνδιαφέρει τούς ἀνθρώπους πού ἀσχολοῦνται μέ τό θέμα αὐτό μέ σχολαστικισμό», προσθέσας καί τά ἐξῆς: «Ἐγώ προσωπικά δέν παλεύω μέ τό θέμα. Τό ἔχω ξεκαθαρίσει. Ὁ ἐγκεφαλικῶς νεκρός, εἶναι νεκρός. Δέν ἔχω καμμιᾶ ἀμφιβολία μέσα μου». Ἄλλοι ὅμως ἔχουν. Καί, μάλιστα, περισσότερο ἀρμόδιοι νά ὀμιλοῦν περὶ αὐτῶν. Τά προσηγηθέντα τό ἀποδεικνύουν. Θά θέλαμε ἐπομένως νά μάθουμε καί ποιὰ εἶναι ἡ ἐπίσημη θέση τῆς Ι.Σ.Ε.Ε. ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

3. Ἡ «ἀναχώρηση» τῆς ψυχῆς. (Ἀντιγράφω τό ἄρθρο 13 τῶν Βασικῶν Θέσεων τῆς Ι.Σ.Ε.Ε.):

«Αὐτό πού εἰς τήν οὐσίαν ἐπιτυγχάνει (ἐπὶ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου) ἡ τεχνητή ὑποστήριξις τῆς ἀναπνοῆς εἶναι ὅτι **προσωρινῶς ἀναχαιτίζει τήν διαδικασίαν ἀποσυνθέσεως τοῦ σώματος ὄχι ὅμως καί τήν ἀναχώρησιν τῆς ψυχῆς**» (ἡ ὑπογράμμιση δική μας). Ἀπό αὐτή τή διατύπωση προκύπτει καί ὅτι ἡ Ι.Σ.Ε.Ε. γνωρίζει τό πῶς καί τό πότε «ἔχει ἀναχωρήσει ἡ ψυχή»! Περιγράφει τό τί ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς τεχνητῆς ἀναπνοῆς, χωρίς ὅμως καί νά ἔχει ἐπίγνωση τοῦ τί ἐπιδιώκεται διὰ τῆς τεχνητῆς ἀναπνοῆς. Ὁμως ὁ κύριος σκοπός διαφαί-

Ἡ Παρακαταθήκη στό Διαδίκτυο φιλοξενεῖται στόν Διαδικτυακό Τόπο
ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΛΟΓΟΣ

στή διεύθυνση

www.orthodoxnet.gr

Συνιστοῦμε ἐπίσης τήν επίσκεψη στήν ἰστοσελίδα:

www.orthros.org

νεται από τό γεγονός ότι διά τής τεχνητής άναπνοής επιδιώκεται ή διατήρηση «ζωντανών» τών όργάνων του άνθρώπου, ώστε νά παραμένουν κατάλληλα προς μεταμόσχευση. Δέν σημαίνει δέ ότι ένας τέτοιος άνθρωπος έχει ήδη άποθάνει, καί άπόδειξη αυτου είναι τό ότι δέν ύπογράφεται «πιστοποιητικό θανάτου» γι' αυτους, όπως απαιτεί ή 'Ιατροδικαστική, επειδή δέν θεωροϋνται νεκροί. Γι' αυτό καί κακώς τά όργανα τέτοιων άρρώστων χαρακτηρίζονται ως «πτωματικά». Καί κάτι πιό βαρύ για τό άρθρο 13.

Στό ίδιο βιβλίο «'Εκκλησία καί Μεταμοσχεύσεις» τής Ι.Σ.Ε.Ε., ό Σεβ. Ναυπάκτου γράφει: «Τήν ώρα πού χωρίζεται ή ψυχή από τό σωμα, τότε, γίνονται πολλά πράγματα τά όποια άγνοοϋμε παντελώς». Στήν ίδια δέ σ.359 διαβάζουμε: «Τό πρόβλημα είναι ότι ή παύση λειτουργίας τών όργάνων του σώματος γίνεται σταδιακά, καθώς επίσης καί μερικές φορές ή πορεία του θανάτου είναι άναστρέψιμη. Τότε όπωσδήποτε ύπάρχει ή ψυχή μέσα στό σωμα. Καί όταν μερικά όργανα κινοϋνται μέ ύποστηρικτικές ενέργειες, καί τότε έξακολουθεί νά ενεργεί ή ψυχή μέσα στον άνθρωπο, έφ' όσον ενεργεί σέ άλλο ύγιές σωματικό όργανο». 'Οπότε καί διερωτῶται: «πώς επεμβαίνουμε δίαια σέ έναν άνθρωπο του όποιου δέν λειτουργοϋν μερικές έγκεφαλικές λειτουργίες αλλά, επειδή λειτουργεί ή καρδιά, ύπάρχει άκόμη ψυχή»; Καί, «μήπως στήν κατάσταση εκείνη τής διαδικασίας έξόδου, πού γίνονται καί πολλά πνευματικά γεγονότα, στεκόμαστε άνάληγτοι, όταν λαμβάνουμε τά όργανα του σώματος, ενώ ως πρόσωπο ζει ό άνθρωπος;» (σ. 361).

Εϋλογο έπομένως δέν είναι νά «θέλουμε νά μάθουμε» καί έπ' αυτών συνεπέστερες προς τήν αλήθεια, τίς θέσεις τής Ι.Σ.Ε.Ε.;

Έπιμύθιον

Πολλές φορές διερωτήθηκα αν έπρεπε νά συνεχίσω γράφοντας τό κείμενο αυτό. Διότι έπρεπε νά άποδίδει τήν πραγματικότητα μέ τρόπο κατανοητό, χωρίς νά συγκαλύπτεται ή αλήθεια, έστω καί αν θά στενοχωροϋσε κάποιους. Η διακοπή τών συνεντεύξεων από τον ραδιοφωνικό σταθμό τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος έπί θεμάτων τής φύσεως του παρόντος, όπως καί ή άναστολή τής δημοσιεύσεως

άρθρων πολλών προσφεροθέντων νά συμμετάσχουν στό διάλογο πού «έγκαινίασε» ή *Τόλμη* —αλήθεια, γιατί δέν έ-τόλμη-σε;— άπετέλεσαν τήν πρόκληση, ώστε νά λεχθοϋν αλήθειες από ένα «έλεύθερο σκοπευτή», προς άνθρώπους πού «θέλουν νά μάθουν».

Βιβλιογραφία

1. 'Ιερά Σύνοδος τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος, Εϊδική Συνοδική 'Επιτροπή έπί τής Βιοηθικής: 'Εκκλησία καί Μεταμοσχεύσεις. Έκδ. 'Ιεράς Συνόδου τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος, 2001

16. Βλάχος 'Ιερόθεος, Μητροπολίτης Ναυπάκτου καί 'Αγίου Βλασίου: 'Η θέση τής 'Εκκλησίας για τίς Μεταμοσχεύσεις. Εϊσήγηση στήν 'Ιερά Σύνοδο τής 'Ιεραρχίας τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος τήν 12.10.1999. 'Αναδημοσιευμένη στό άνωτέρω 'Εκκλησία καί Μεταμοσχεύσεις, σσ.337-366

2. 'Αβραμίδης 'Αθ. Β.: Οί μεταμοσχεύσεις ανθρωπίνων ιστών καί όργάνων. 'Ιατρικόν Βήμα, 'Ιούλ.-Αϋγ. 1999

3. 'Αβραμίδης 'Αθ. Β.: 'Ο λεγόμενος “έγκεφαλικός θάνατος”. Σχόλια σέ ήμερίδα. Περιοδ. *Παρακαταθήκη*, Μάρ.-'Απρ. 2003, σ. 12-17

4. Νανῶς Σεραφείμ: 'Επιστημονική θεώρηση του έγκεφαλικού θανάτου. Περιοδ. *Τόλμη* τής 'Αρχιεπισκοπής 'Αθηνών, τεϋχος 'Ιουνίου 2003

5. Καρακατσάνης Κ.: Διάλογος για τό θέμα του “έγκεφαλικού θανάτου”. Εϊς τό ως άνω περιοδικό, τεϋχος 'Οκτωβρίου 2003

6. Mollaret P., Goulon M.: Le coma dépassé. *Rev. Neurol.* 1959, 101:3-15

7. Beecher A., A definition of irreversible coma. Report of the ad hoc committee of the Harvard Medical School to examine the definition of brain death. *J.A.M.A.* 205:337, 1968.

8. Mohandas A, Chou SN. Brain death. A clinical and pathological study. *Neurosurg.* 1971; 35: 211-218.

9. Wijdicks EFM. Determining brain death in adults. *Neurology* 1995; 45: 1003-1011.

10. Μπαλογιάννης Στ.: 'Εγκεφαλικός θάνατος. *'Ελληνική 'Ιατρική*, 1986, 51: 319-326

11. 'Αμερικανική Νευρολογική 'Ακαδημία. Γίνεται άναφορά από τον Σ. Μπαλογιάννη, στό άρθρο του “'Ο έγκεφαλικός θάνατος” στό “'Εκκλησία καί Μεταμοσχεύσεις” σσ. 121-147.

12. President's Commission, for the study of ethical problems in medicine and biomedical and behavioral research. Guidelines for the determination of death: Report of the medical consultants on the diagnosis of death, *J.A.M.A.* 246:2184, 1981.

13. α) Βρεττός Μ., Γιαννούλης Ή., Γιάλα Μ., Καρακατσάνης Κ., Κουντουράς Ή., Μπαλαμούτσος Ν., Τσανάκας Ή., Γουλιανός Α., Κωνσταντινίδης Ν., Κούγιας Π.: Προβλήματα και ασάφειες του ν.2737/1999 για τις μεταμοσχεύσεις ανθρώπινων ιστών και οργάνων. *Ίατρικόν Βήμα*, Νοέμβ.-Δεκ. 1999.
- β) Οί άνωτέρω και ό Ζουρντζής Β.: Ήλλείμματα του νόμου για τις μεταμοσχεύσεις. Ήφημ. *Καθημερινή* 12.9.1999 και: Ήπιστημονικές έπιφυλάξεις για τον νέο νόμο. Ήφημ. *Καθημερινή* 10.10.1999.
14. Παπαδάκης Ν, Γερούλανος Σ, Σοφιανός Ή, Ήσκητοπούλου Ή, Ήλιθιζάτος Π., Βαράκης Ή, Κωστόπουλος Γ, Ζilles Κ, Βλαχογιάννης Ή.: Ή νέος νόμος για τις μεταμοσχεύσεις. Ήφημ. *Καθημερινή* 26.9.1999 σ. 26 και στό *Ίατρικό Βήμα*, Ίαν.-Φεβρ. 2000.
15. Youngner SJ. Defining death. A superficial and fragile consensus. *Arch. Neurol.* 1992; 49: 570-572.
16. Truog RD. Is it time to abandon brain death? *Hastings Cent Rep (United States)* 1997; 27: 29-37.
17. Shewmon DA. The semantic confusion surrounding «brain death». *Arch. Neurol.* 1989; 46: 603. Letter to the Editor.
18. Cranford R. Even the dead are not terminally ill anymore. *Neurology* 1998; 51:1530-1531
19. Shewmon DA. Recovery from «Brain Death»: A neurologist's apologia, *Linacre Quarterly*, February 1997, 31-96
20. Taylor RM. Reexamining the definition and criteria of death, *Sem. Neurol.* 1997; 17:265-270
21. Nuutinen LS, Alahuhta SM, Heikkinen JE. Nutrition during ten-week life support with successful fetal outcome in a case with fatal brain damage. *I Parent Ent. Nutr.* 1989; 13: 432-435
22. Bernstein IM, Watson M, Simmons GM, Catalano PM, Davis G, Collins R. Maternal brain death and prolonged fetal survival. *Obstetrics & Gynecol.* 1989; 74: 434-437
23. Καρακατσάνης Κωνστ. Γ.: “Ήγκεφαλικός θάνατος”. Β΄ έκδ., University Studio Press, 2001
24. Ήδραμίδης Ήθ. Β.: Οί μεταμοσχεύσεις, ό ν.2737/99 και ή Ήατρική. Περιοδ. *Πειραιϊκή Ήκκλησία*, Νοέμβρ. 1999
25. Ήδραμίδης Ήθ. Β.: Ήυθανασία. Ήκδ. “Ήκρίτας”, 1995.
26. Ήδραμίδης Ήθ. Β.: Μεταμοσχεύσεις, προβληματισμοί και διλήμματα. Ήκδ. Τήνος 2002
27. Ήδραμίδης Ήθ. Β.: Ή έπιμήκυνσις των όριών του “κλινικού θανάτου” κατά την καρδιακή άνακοπήν. Διατριβή επί Ήφηγεσία, 1964
28. Taylor RM. Reexamining the definition and criteria of death, *Sem. Neurol.* 1997; 17:265-270
29. Κεντρικό Συμβούλιο Ήγείας (ΚΕ.Σ.Ή.). Βλέπε εις: Διάγνωση Ήγκεφαλικού Θανάτου. Ήπόφαση 9 τής Ήλομέλειας του ΚΕ.Σ.Ή. τής 20.3.1985, Ήθήνα 1987
30. Κορναράκης Ή.: Ήπό τις αίρέσεις τής αύλης μας, Ήφημ. *Ήρθόδοξος Τύπος* 5.4.2002
31. Μαντζαρίδης Γ.: Πνευματική ήθική και παθολογία των μεταμοσχεύσεων. Ής τό «Ήκκλησία και Μεταμοσχεύσεις», σσ. 271-278. Στο Νο 1
32. Στρατηγόπουλος Κ., Πρωτοπρεσβύτερος: Στα πρόθυρα μās “Ήεολογίας” τής εύθανασίας; 25 έρωτήματα ζητούν άπάντηση. Περιοδ. *Παρακαταθήκη*, Ίαν.-Φεβρ. 2002, τ. 22 σσ. 17-21
33. Χατζηνικολάου Νικ., Ήρχιμανδρίτης: Ήλεύθεροι άπό τό Γονιδίωμα. Προσεγγίσεις Ήρθόδοξης Βιοηθικής. Κέντρο Βιοϊατρικής Ήθικής και Δεοντολογίας. Ήκδόσεις Σταμούλη Α.Ή. (Πρόκειται για συλλογή όμιλιών και άρθρων, τρία των όποιων ύπό τό Κεφάλαιον: Μεταμοσχεύσεις -Δωρεά Ήοργάνων, σσ. 311-347).

ΚΙΝΗΤΗ ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ;

τής κ. Χαράς Λιαναντωνάκη, Master of Science στην Κοινωνική Ήνθρωπολογία

Α διαφοροούν οί Ήλληνες για την κινητή τηλεφωνία; Κάθε άλλο· τό αντίθετο μάλιστα δηλώνουν οί πρόσφατες στατιστικές πού μās φέρνουν σέ θέση πρωταθλητών στή χρήση των κινητών τηλεφώνων και την άποστολή γραπτών μηνυμά-

των. Και άκόμη δέν έγινε ή επίσημη έναρξη των Ήλυμπιακών άγώνων στή χώρα μας... Ήΐμαστε πολίτες πού επιλέγουν νά μιλοούν πολύ. Μιλāμε; Ναι! Ήπιλέγουμε; Μάλλον όχι. Μήπως οί συνειδήσεις μας καθεύδουν, άναμένοντας νά τις άφυπνίσει ή επικείμενη προε-

κλογική άναμέτρηση; "Άς άναμετρηθοϋμε με κάποια γεγονότα καταναλωτικού ενδιαφέροντος και άποκαλύψεις για τό σύγχρονο «έπικοινωνωείν». Άλήθεια, στή νέα πολυπολιτισμική έποχή, ξέρουμε τί «πακέτα» έπικοινωνίας μας πουλάνε οί πολυεθνικές εταιρείες κινητής τηλεφωνίας; "Η μήπως είμαστε ή γενιά τής νέας... κινητής άδιαφορίας;

"Όσοι από έμας άπολαμβάνουμε τά αγαθά τής νέας τεχνολογίας στά κινητά τής τελευταίας, —έπιλεγόμενης τρίτης— γενιάς, άγοράζουμε ένσωματωμένη φωτογραφική μηχανή, δυνατότητα άποστολής εικονομηγνυμάτων και φάξ και έμπλουτισμένο «προεγκατεστημένο λογισμικό». Τί είναι αυτό τό τελευταίο;

"Άς πάρουμε για παράδειγμα τό μοντέλο κινητοϋ T610 τής εταιρείας Sony-Ericsson. Τό πληρώνεις άδρά, γιατί διαθέτει τά προαναφερθέντα. "Όταν έπιχειρείς νά στείλεις γραπτό μήνυμα άπ' αυτό τό κινητό, τό «μενού» εμφανίζει έναλλακτικές έπιλογές, όπως προσθήκη συμβόλου, εικόνας, μελωδίας και τέλος κάποιου «Animation» (κινούμενου σχεδίου). "Έδω έντοπίζεται τό πρόβλημα. "Η κατασκευάστρια εταιρεία παρέχει δηλαδή σέ σένα τό χρήστη τήν «εϋκαιρία» νά έμπλουτίσεις τό κείμενο πού θά στείλεις με κάποια (15 συγκεκριμένα) κινούμενα σχέδια, προεπιλεγμένα πριν από σένα για σένα. Πρόκειται για άσχημα, άκαλαισθητα και —τά περισσότερα— τερατόμορφα «πρόσωπα», πού όλα έχουν ταυτότητα: δηλώνουν ύποτίθεται ποικίλες ανθρώπινες διαθέσεις, οί όποιες προσδιορίζονται στήν άγγλική γλώσσα όλογράφως. "Ένδεικτικά angry (θυμωμένος) confused, (συγχυσμένος), glad (ένθουσιασμένος), sad (λυπημένος), tongue (σημαίνει γλώσσα αλλά στήν πραγματικότητα παριστᾶ μία τερατώδη μορφή), devil (διάβολος) κ.ά.

"Όταν ό άνύποπτος κάτοχος τοϋ κινητοϋ τηλεφώνου έπιχειρήσει νά διαγράψει τό τελευταίο αυτό ή όλα τά εικόνιδια, (δυνατότητα πού έχει σέ άλλες εικόνες τοϋ «μενού») δέν μπορεί! "Ίσα ίσα, πληροφορείται με τήν ένδειξη «Picture info», ότι ύπάρχει άπεριόριστη διακίνησή τους (distribution unlimited) και φυσικά τής συγκεκριμένης καρικατούρας, πού φέρει άπροκάλυπτα τό όνομα τοϋ διαδόλου. Στή συνέχεια δέ, πληροφορείται και διά στόματος

ύπευθύνων τής εταιρείας Sony-Ericsson, ότι είναι προεγκατεστημένο λογισμικό και δέν άφαιρείται και δέν μπορούν νά τοϋ τό αντικαταστήσουν με κάποιο άλλο ένδεχομένως μοντέλο κινητοϋ (χωρίς αυτά τά χαρακτηριστικά), εκτός άν ήταν άποδεδειγμένα χαλασμένο... Με δυό λόγια, ό χρήστης αυτοϋ τοϋ κινητοϋ, ΔΕΝ έχει δικαίωμα έπιλογής στό προϊόν τό όποιο νομίμως άγόρασε, αλλά αϊφνιδίως και αυθαιρέτως τοϋ επιβάλλεται μιά άλλότρια αντίληψη και αισθητική, πού προσβάλλει φανερά και τό πιστεύω του, άν είναι Χριστιανός, παραδιάζοντας τή θρησκευτική του έλευθερία.

"Όπως άποδεικνύεται είναι άλλο πράγμα οί τεχνικές προδιαγραφές ένός προϊόντος στήν έποχή μας και άλλο τά κρυφά, νεοεποχίτικα χαρακτηριστικά του, πού περιμοδοτοϋν, έρήμην τοϋ καταναλωτή, αλλά έλέφ τής διαφημιστικής «εϊκαζομένης συναίνεσης» του, τή βία και τήν άσχήμια. Πόσα άκόμη κινητά τηλέφωνα έχουν τέτοια σύμβολα και ένδεχομένως πέφτουν στά χέρια τά δικά μας ή τών παιδιών μας ή άλλων άνυποψίαστων συμπολιτών, στερώντας οϋσιαστικά τό δικαίωμα έπιλογής πού διαφημίζουν ότι παρέχουν; Πρόκειται για μιά νέας έμπνεύσεως «τρομοκρατία» πού εμφανίζεται με τό ένδυμα τοϋ πλουραλισμοϋ και τής πολυφωνίας, ένῶ στήν πραγματικότητα καταργεί συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα: τή θρησκευτική έλευθερία (άρθρο 13 τοϋ Συντάγματος) και τό γενικό δικαίωμα τής ελεύθερης άνάπτυξης τής προσωπικότητας (άρθρο 5 παρ. 1). "Όμως, ή έπικοινωνία ως κατεξοχήν έκφραση τής έλευθερίας τών προσώπων, δέν μπορεί νά καταργείται έπειδή τό θέλουν κάποιες έμπορικές εταιρείες. Τί λέει επί τοϋ θέματος τό "Ίνστιτοϋτο Προστασίας τοϋ Καταναλωτή; Μήπως πρέπει άπλῶς νά πετάξουμε τό κινητό;

"Αναμένουμε νά ευαισθητοποιηθοϋν γύρω από τό θέμα και νά έπιληφθοϋν άρμόδιοι φορείς —νομικοί και άλλοι εκπρόσωποι ύπεράσπισης τών ανθρώπινων δικαιωμάτων, όπως Μή Κυβερνητικές "Όργανώσεις και βεβαίως ή ίδια ή "Ιερά Σύνοδος τής "Εκκλησίας μας. Οί εταιρείες πού έμπορεύονται τήν έπικοινωνία —κινητής τηλεφωνίας, διαφήμισης κ.ο.κ.— όφείλουν, άν μή τι άλλο, νά ένημερώνουν και

νά σέβονται τούς ὑποψήφιους ἀγοραστές ὡς πρόσωπα καί πολίτες καί νά συμμορφώνονται μέ κάποιους κανόνες δεοντολογίας. Νά δίνουν πραγματικά καί ὄχι ψευδεπίγραφα τή δυνατότητα ἐπιλογῆς στους χρήστες.

Ἔς κινηθοῦμε λοιπόν, «μή σαλευόμενοι», πρὸς ὄφελος τῆς... ἀπεριοριστῆς διακίνησης

τῆς ἀληθινῆς πληροφορίας. Μπορεῖ στήν ἐποχή μας νά «πουλάει» μέ τέτοια ἀνορθόδοξα μέσα ἡ κινητή τηλεφωνία, ἀλλά ὡς Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί μπορούμε ν' «ἀπενεργοποιήσουμε» τή δυνατότητα ὀρισμένων διαπλεκομένων νά ἐμπαίζουν τίς συνειδήσεις μας, ἐλέγχοντάς τους μέ ὅλα τά νόμιμα μέσα.

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Πρωτοπρ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ, Θεανθρώπινη Καθολικότητα ἢ Πανθρησκειακή Παγκοσμιότητα; Ἐκδόσεις Γρηγόρη, Ἀθήνα 2003

Τό ἄρτι κυκλοφορηθέν βιβλίο «Θεανθρώπινη Καθολικότητα ἢ Πανθρησκειακή Παγκοσμιότητα;» τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου Ἰωάννου Φωτοπούλου δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς καί μόνο μία στεγνή, ἐπιστημονική ἀναίρεση τοῦ Οἰκουμενισμοῦ πού ὑποκρύπτεται στό βιβλίο τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου «Παγκοσμιότητα καί Ὁρθοδοξία», ἀλλά μία ἐν Χριστῷ ἀγαπητική κριτική, ταπεινή, δίχως ἐμπάθεια, ἀναλυτική, συγκριτική, ἀγιοπατερικά τεκμηριωμένη κατάθεση ψυχῆς, πού πλησιάζει τή σκέψη τοῦ καλοπροαίρετου ἀναγνώστη μέ τίς ἐνδεχόμενες ἀπορίες του καί τοῦ ξεκαθαρίζει θεολογικές ἐννοιες πού ἴσως εἶναι μέσα του συγκεχυμένες. Ὁ π. Ἰωάννης συλλαμβάνει εὐστοχα ὄχι μόνο τίς λανθάνουσες ἀμφιβολίες τοῦ κριτικοῦ ἀναγνώστη ἐπί τοῦ κεντρικοῦ θέματος τοῦ βιβλίου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας, ἀλλά καί τίς καλές προθέσεις πού θά μπορούσε νά ἔχει ὁ κάθε συγγραφέας ἐνός τέτοιου βιβλίου, ὅπως αὐτό πού συνέγραψε ὁ Μακαριώτατος.

Μετά ἀπό προσεκτική μελέτη ὁ π. Ἰωάννης παραθέτει ἐκεῖνα τά Πατερικά χωρία πού σχετίζονται μέ τά θέματα πού θίγει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. Γιά νά μή δημιουργηθεῖ ἀσάφεια ἢ παρανόηση τῶν ἀρχαίων Πατερικῶν κειμένων, παραθέτει καί τή μετάφρασή τους. Ὅπου εἶναι ἀπαραίτητο ἐπιστρατεύει καί ἄλλα Πατερικά κείμενα γιά νά καταδειχθεῖ ἡ

συμφωνία τῶν Ἁγίων Πατέρων ἐπάνω σέ θέματα σύγκρισης μέ τούς ἑτεροδόξους καί τούς ἄλλοθρήσκους. Εἶναι πάρα πολύ προσεγμένη ἡ ἐπιλογή τῶν Πατερικῶν χωρίων, τά ὁποῖα ἀναιροῦν μέ σαφήνεια καί ἀπόλυτη ἀκρίβεια τόν πανθρησκειακό συγκρητισμό —φανερὸ ἢ καμουφλαρισμένο— τοῦ βιβλίου «Παγκοσμιότητα καί Ὁρθοδοξία».

Πρέπει νά ὑπογραμμίσουμε ὅτι ὁ συγγραφέας δέν ἀντιτίθεται στόν Μακαριώτατο Ἀλβανίας, ἀλλά στίς συγκεκριμένες οἰκουμενιστικές θέσεις του. Αὐτό δέν εἶναι ἐπιλήψιμο. Τήν κριτική ἐπί ὅλων τῶν θρησκειῶν μᾶς τήν δίδασκε καί τήν διδάσκει καί ὁ ἴδιος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας, ὅπως καί προσωπικά τό διεπίστωσα ὡς παλαιός φοιτητής του.

Καταγράφουμε ἐνδεικτικῶς ὀρισμένα σημεῖα ἀπό τό βιβλίο τοῦ π. Ἰωάννου πού ἐπισημαίνονται ὅσα προανεφέρθησαν:

Στήν τοποθέτηση τοῦ Μακαριωτάτου ὅτι ὀφείλουμε νά «ἀτενίζουμε μέ σεβασμό τίς τοπικές θρησκευτικές παραδόσεις τῶν ἄλλων λαῶν», ὁ π. Ἰωάννης ἐκφράζει τήν εὐλογηρητορική ἀπορία του, ἂν θά πρέπει νά αἰσθανόμαστε σεβασμό πρὸς τούς μάγους τῆς Ἀφρικῆς πού ἐπικαλοῦνται δαιμόνια, πού λατρεύουν εἰδῶλα ἢ κάνουν ἀνθρωποθυσίες. Συνεχίζοντας γράφει, ὅτι θά μπορούσε κάποιος καλοπροαίρετα νά ἰσχυρισθεῖ ὅτι ὁ Μακαριώτατος μίλησε μέ αὐτόν τόν τρόπο ἐπειδή ἀπευθυνόταν σέ ἐκπροσώπους διαφόρων θρησκειῶν καί ἔπρεπε νά γίνεαι ἀκουστός. Ὅμως, ὅπως γράφει ὁ π. Ἰωάννης, δέν δικαιούμεθα νά στεροῦμε κανέναν ἀνθρώπο ἀπό τό σαφές λυτρωτικό μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου χρησιμοποιώντας διπλωματικές μεθόδους· ἔξ

άλλου τήν ἴδια τακτική τήρησε ὁ Μακαριώτατος καί στήν εἰσήγηση πού ἔκανε στό Γ' Συνέδριο τῶν Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν (Θεολογική Σχολή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, Βοστώνη 1987).

Σέ ἄλλο σημεῖο ὁ π. Ἰωάννης καθορίζει τόν ὄρο «σπερματικός λόγος», λέγοντας πώς εἶναι ἐργαλεῖο πού χρησιμοποιεῖ ὁ Θεός γιά νά φυτεύσει στόν ἄνθρωπο τή Θεία Χάρη καί νά τόν ἐνώσει μέ τήν ἀγάπη Του. Μετά τήν πτώση καί τήν ἀποστασία τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεό, τό ἐργαλεῖο αὐτό, ἡ ἀγαπητική ἔφεση, εἶναι ἀνίσχυρη νά φθάσει στή γνώση τοῦ Θεοῦ. Τήν ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου γιά γνώση τοῦ Θεοῦ, ἀλλά χωρίς τόν Χριστό, τήν κλέβει γιά δικό του λογαριασμό ὁ ἐχθρός τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄλλου πάλι ἀποσαφηνίζεται μέ ἀγιοπατερική τεκμηρίωση ἡ παρεξηγημένη ἔκφραση «ἵνα ὦσιν ἔν». Ὁ Κύριος ἐδῶ, στήν Ἀρχιερατική του προσευχή, ζητεῖ ἀπό τόν Θεό Πατέρα νά διατηρήσει τούς πιστεύοντας εἰς Αὐτόν ἐνωμένους στό Σῶμα Του, δηλαδή στήν Ἐκκλησία Του. Δέν εὐχεται γιά μιὰ «ἔνωση» ἢ «ἁρμονική συνύπαρξη» μαθητῶν ἀφ' ἑνός καί ἄρνητῶν ἀφ' ἑτέρου.

Γιά τήν συχνή χρήση ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῆς Νέας Ἐποχῆς, ἢ τούς ἐπηρεαζομένους ἀπό αὐτήν, τῆς ἔκφρασεως «τό πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ», τονίζει ὁ π. Ἰωάννης πώς, ἂν ὁ νυκτερινός μαθητής τοῦ Χριστοῦ Νικόδημος χρειάζεται νά κατανοήσει τήν ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διά τῆς ἀπλοϊκῆς εἰκόνας τοῦ ἀνέμου, πόσο περισσότερο ἀδύνατη εἶναι γιά τούς ἐχθρούς τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ὁ Φραγκολατίνος, ὁ Λουθηροκαλδῖνος, ὁ Ἰνδουιστής, ὁ Ἑβραῖος, ὁ Μουσουλμάνος, ἢ

ἀπορρόφηση ἀκτίνων θείας ἀκτινοβολίας, (ἐν ἀντιθέσει πρὸς ὅσα ἰσχυρίζεται ὁ Μακαριώτατος), καθό ἀδάπτιστοι καί ἀφώτιστοι. Διευκρινίζεται ἐπίσης ὅτι ἀγάπη στούς ἄλλοθρήσκους δέν σημαίνει ὀργανική ἐνότητα μαζί τους. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θά ἔπρεπε νά ἐνωθεῖ ἡ κόλαση μέ τόν Παράδεισο!

Ἐάν ἀφήσουμε ὅμως τόν κάθε καλοπροαίρετο ἀναγνώστη νά ἀπολαύσει μόνος του τήν θεολογική καί κατανοητή ἀπό ὄλους γραφίδα τοῦ π. Ἰωάννου. Θά ἦταν εὐχῆς ἔργο τό συγκεκριμένο βιβλίο, πού διακινεῖται ἀπό τό βιβλιοπωλεῖο «Γρηγόρης» (ὁδός Σόλωνος 71), νά βρῖσκεται στήν ἐνεργό βιβλιοθήκη τοῦ κάθε Ὁρθοδόξου χριστιανοῦ, ἰδιαίτερος τῶν Θεολόγων κληρικῶν καί λαϊκῶν.

*Προεσβ. Βασίλειος Κοκολάκης,
Ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ὑψώσεως
Τιμίου Σταυροῦ Χολαργοῦ*

π. ΑΡΣΕΝΙΟΥ ΒΛΙΑΓΚΟΦΤΗ, Σύγχρονες αἱρέσεις. Μιά πραγματική ἀπειλή, Ἐκδόσεις Παρακαταθήκη, Θεσσαλονίκη, 2004

Μόλις ἐκυκλοφορήθη ἀπό τίς Ἐκδόσεις Παρακαταθήκη τό βιβλίο τοῦ π. Ἀρσενίου Βλιαγκόφτη «Σύγχρονες αἱρέσεις. Μιά πραγματική ἀπειλή». Μπορεῖτε νά τό προμηθευθεῖτε ἀπό τά βιβλιοπωλεῖα ἢ τηλεφωνώντας στό 2310/222-511 (Ἐκδόσεις Παρακαταθήκη) ἢ ἀπευθυνόμενοι στίς Ἐκδόσεις Σταμούλη Α.Ε. Ἀδέρωφ 2 Τ.Κ. 10433 Ἀθήνα Τηλ.: 210/52.38.305, fax 210/52.38.959, e-mail: info@stamoulis.gr

Παρουσίαση τοῦ βιβλίου θά ἔχουμε στό ἐπόμενο τεῦχος τῆς Παρακαταθήκης.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

«Νέες Χώρες»

Ἀπό τό 1992 οἱ διεκδικήσεις τοῦ Φαναρίου

Ἀπό φίλο ἀναγνώστη (τά στοιχεῖα του εὐρίσκονται στή Γραμματεία τῆς «Π») ἐλάβα-

με καί δημοσιεύουμε εὐχαρίστως τήν παρακάτω ἐπιστολή:

Κύριε διευθυντά,

Πολύς λόγος ἔγινε καί γίνεται γιά τή διαμάχη Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολο-

μαίου καί Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου γιά τήν ἐκλογή μητροπολιτῶν στίς «Νέες Χῶρες». Ὁ Παναγιώτατος κ. Βαρθολομαῖος κατηγορεῖ τόν Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο ὅτι αὐτός ἐδημιούργησε τό θέμα μετά τό 1998 πού ἀνέβηκε στόν ἀρχιεπισκοπικό θρόνο, λόγω τῆς φιλοδοξίας του νά ἐνσωματώσει στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καί τίς «Νέες Χῶρες». Θεωρῶ κατ' ἀρχήν ὅτι ὁ ὅρος «Νέες Χῶρες» εἶναι ἀτυχής, κυρίως ὅμως ἤθελα νά καταθέσω τό ἐξῆς: Δημοσιεύθηκε ὀλόκληρη στήν ἐφημερίδα *Τό Παρόν* (Κυριακή 23 Νοεμβρίου 2003) ἡ ἐπιστολή μέ τήν ὁποία ὁ μακαρίτης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σεραφεῖμ —νά ἔχουμε τήν εὐχή του— καί ἡ τότε Ἱερά Σύνοδος ἀπέρριπτε τίς ἀξιώσεις τοῦ κ. Βαρθολομαίου νά ἔχει λόγο στή διοίκηση τῶν «Νέων Χωρῶν». Στήν ἐπιστολή ἐκείνη μέ ἡμερομηνία 9 Ὀκτωβρίου 1992 ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τοποθετοῦνταν ἀρνητικά καί σέ μία σειρά ἀπό ἄλλα θέματα πού εἶχε θέσει ὁ νέος τότε Οἰκουμενικός Πατριάρχης, ὅπως ἡ ἐπιθυμία νά ἐπισκεφθεῖ τίς μητροπόλεις τῶν «Νέων Χωρῶν», καί ἡ ἐπιθυμία λειτουργίας Γραφείου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στήν Ἀθήνα. Ἡ ἐπιστολή ἀποδεικνύει ὅτι τά πράγματα εἶναι ἀντίστροφα ἀπό ὅ,τι παρουσιάζονται σήμερα. Δηλαδή, δέν εἶναι ὁ κ. Χριστόδουλος ἀλλά ὁ κ. Βαρθολομαῖος πού δημιούργησε τό πρόβλημα.

Ἡ ἀπορία μου εἶναι γιατί τό σοβαρό αὐτό ντοκουμέντο δέν χρησιμοποιήθηκε ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καί εἰδικότερα ἀπό τόν Ἀρχιεπίσκοπο κατά τήν ἀνταλλαγή ἐκατέρωθεν ἐπιχειρημάτων! Δείχνει ξεκάθαρα

«ποῖος ἤρξατο χειρῶν ἀδίκων».

Πάντως, γιά νά ποῦμε κάτι ἀκόμη: Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐγίνε —εἴτε λόγω ἐσφαλμένων χειρισμῶν εἴτε λόγω φιλοδοξίας— ὁ μέγας εὐεργέτης τοῦ Φαναρίου. Ἐννοῶ τό ἐξῆς: Αὐτά πού διεκδικοῦσε ὁ κ. Βαρθολομαῖος καί δέν τά πῆρε ἐπί τῶν ἡμερῶν τοῦ μακαριστοῦ Σεραφεῖμ, τά παίρνει ἕνα ἕνα ἐπί Ἀρχιεπισκόπου Χριστοδούλου: Καί τό Γραφεῖο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στήν Ἀθήνα λειτουργεῖ καί οἱ ἐπισκέψεις τοῦ Πατριάρχου στίς μητροπόλεις τῶν «Νέων Χωρῶν» εἶναι ἀλλεπάλληλες καί —κυρίως— ἡ συνδιοίκηση τῶν «Νέων Χωρῶν» ὅπου νάνα ἔρχεται.

Εὐχαριστῶ γιά τή φιλοξενία. Συνεχίστε νά κρατᾶτε πάντα ψηλά τή σημαία τοῦ ἀγώνα!

Μέ ιδιαίτερη ἐκτίμηση
N.K. Θεσσαλονίκη

Σχόλιο «Π»: Δημοσιεύσαμε τήν ἐπιστολή τοῦ κ. N.K. ἀπό τήν Θεσσαλονίκη, διότι θίγει μία οὐσιαστική καί μᾶλλον ἄγνωστη πτυχή τοῦ θέματος. Ἡ ἐπιστολή πράγματι τοῦ 1992, στήν ὁποία ἀναφέρεται ὁ φίλος ἀναγνώστης καί ἐπιστολογράφος, εἶναι ἀποκαλυπτική. Παρ' ὅλα αὐτά, ἐμεῖς ὡς *Παρακαταθήκη* θά θέλαμε νά προσεγγίσουμε τό θέμα πιό πνευματικά καί πιό ἐνωτικά. Γι' αὐτόν τόν λόγο, παραπέμπουμε τόν ἐπιστολογράφο μας ἀλλά καί τούς φίλους ἀναγνώστες, νά διαβάσουν ξανά ὅσα γράψαμε στό ἄρθρο τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς στό προηγούμενο τεῦχος τῆς «Π» μέ τίτλο «Οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ἔ ΣΧΟΛΙΑ

«Ὁ τελευταῖος πειρασμός»
τοῦ Νίκου Καζαντζάκη
ἀπό τό Ἐθνικό Θέατρο

Διαβάζουμε ὅτι τήν Πέμπτη 13 Νοεμβρίου 2003 ἀνεδαίνει γιά πρώτη φορά στή σκηνή ἐδῶ στήν Ἑλλάδα, καί μάλιστα ἀπό τό Ἐθν-

κό Θέατρο, τό βέβηλο ἔργο τοῦ Νίκου Καζαντζάκη «Ὁ τελευταῖος πειρασμός». Μιά γεύση τοῦ ἔργου παίρνουμε ἀπό τίς παρακάτω γραμμές πού ἀποτελοῦν ὑπότιτλο στήν παρουσίαση πού κάνει ἡ ἐφημερίδα *Ἐλευθεροτυπία* (7-9.11.2003) μέ τίτλο «Ὁ Ἰησοῦς τῆς διπλανῆς πόρτας». Γράφει λοιπόν: «Ὅσα

γνωρίζετε για τή ζωή καί τά πάθη τοῦ Χριστοῦ ξεχάστε τα. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ νεαρός τῆς διπλανῆς πόρτας. Ἀρνεῖται τή θεία του ὑπόσταση, ἐνίσταται στά σχέδια τοῦ πατέρα-Θεοῦ καί εἶναι πολυγαμικός».

Σχόλιο «Π»: Πρὶν ἀπό δεκαπέντε περίπου χρόνια, ἡ Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης, μέ ἐπικεφαλῆς τόν μακαριστό μητροπολίτη Παντελεήμονα Β', σέ συνεργασία μέ τό Ἅγιον Ὄρος εἶχαν ξεσηκώσει (καί δικαίως) θύελλα διαμαρτυριῶν γιά τήν κινηματογραφική ἐκδοχή αὐτοῦ τοῦ ἔργου.

Τί ἄλλαξε ἀπό τότε μέχρι σήμερα;

«Ὁ Ἄρχοντας τῶν δαχτυλιδιῶν μᾶς ὀδήγησε στή λατρεία τοῦ σατανᾶ»

Αὐτή τή συγκλονιστική δήλωση-ὁμολογία ἔκαναν νεαροί καί νεαρές πού συνελήφθησαν ἀπό τήν ἀστυνομία γιά συμμετοχή σέ ἠλεκτρονικό κλάμπ σατανιστῶν μέσω τοῦ ὁποίου διακινούσαν καί πορνογραφικό ὕλικό (βλ. ἐφημ. *Espresso*, 18.12.2003).

Ἐπίσης, ἀνέφεραν ὅτι: «Στήν οὐσία τό ἐνδιαφέρον γιά τίς ἀρχαῖες δυνάμεις καί τά ξωτικά ὀδήγησε ἐμᾶς νά ἐρευνᾶμε τή μαύρη μαγεία. Ἐπιλέγαμε τά ὑποψήφια μέλη τῆς ὁμάδας μας μέ τόν ἴδιο τρόπο, λοιπόν. Νέοι καί νέες πού ἀγαποῦσαν τόν «Ἄρχοντα τῶν Δαχτυλιδιῶν» ἦταν πολύ κοντά στίς ἀπόψεις μας. Ξέραμε ὅτι αὐτοί πού ἀσχολοῦνται μέ τά ξωτικά, τά ὄρκ, τά οὐρουκ-χάι, τούς νεκροζώντανους βασιλεῖς (σ.σ.: βασικοί χαρακτηῆρες τοῦ γνωστοῦ ἔργου καί τῆς ταινίας) ἦταν περισσότερο ἔτοιμοι νά ἀσπασθοῦν τίς θεωρίες τῆς μαύρης μαγείας καί τοῦ σατανισμοῦ».

Σχόλιο «Π»: Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐνῶ ἐλέχθησαν ἀρκετά γιά τήν ἐπικινδυνότητα τῆς σειρᾶς Χάρρυ Πόττερ, δέν ἐλέχθησαν ὅσα θά ἔπρεπε γιά τή σειρά βιβλίων καί ταινιῶν τοῦ Τόλκιν «Ὁ Ἄρχοντας τῶν δαχτυλιδιῶν». Τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐλλείψεως ἐνημερώσεως εἶναι ὅτι ἀκόμη καί θρησκευόμενοι γονεῖς ἀνύποπτοι πηγαίνουν τά παιδιά τους νά δοῦν τόν «Ἄρχοντα τῶν δαχτυλιδιῶν». Ἀπό αὐτήν τήν ἀποψη ἡ ὁμολογία τῶν νεαρῶν σατανιστῶν εἶναι τό ἰσχυρότερο πειστήριο γιά τήν ἐπικινδυνότητα τῶν ταινιῶν αὐτῶν, πού

προετοιμάζουν τά παιδιά νά δεχθοῦν ἴσως αὔριο τά ἐγκληματικά δόγματα τοῦ σατανισμοῦ, ἀκριβῶς ἐπειδή παρουσιάζουν μέ τρόπο ἔντεχνο καί ἐλκυστικό τή μαγεία ὡς κάτι τό καλό.

Οἱ νεαροί σατανιστές ὁμολογοῦν ἐπίσης καί κάτι ἄλλο, πού εἶναι γνωστό στούς ἀσχολουμένους μέ τήν ἀντιμετώπιση τῶν αἰρέσεων, ὅτι, δηλαδή, τό σκληρό ρόκ ἀπετέλεσε καί γι' αὐτούς, ὅπως καί γιά τήν ὁμάδα Κατσούλα τό 1994, μιά γέφυρα πού τούς ὀδήγησε στό κῶρο τοῦ σατανισμοῦ.

Καί «Θρησκευτικός τουρισμός»...

Στό τεῦχος 27 τῆς *Παρακαταθήκης* (πρὶν ἀπό ἕναν ἀκριβῶς χρόνο), ὑπό τόν τίτλο «Προσκυνηματικός τουρισμός» ἐκφράσαμε τήν ἀνησυχία μας γιά τό ἐνδεχόμενο τῆς μετατροπῆς κάποιων «κενῶν» ὅπως χαρακτηρίζονταν Ἱερῶν Μονῶν σέ «ξενῶνες προσκυνηματικοῦ τουρισμοῦ». Ζητούσαμε τότε νά δοθοῦν πειστικές ἐξηγήσεις ἀπό τήν Ἱερά Σύνοδο γιά τό θέμα αὐτό. Δυστυχῶς αὐτό πού φοβόμασταν ἔγινε. Ὅπως διαβάζουμε σέ σχετικό Δελτίου Τύπου τοῦ Ἱπουργείου Ἀνάπτυξης: «Ἡ ὑπογραφή προγραμματικῶν συμβάσεων, μεταξύ τῆς Γενικῆς Γραμματείας Τουρισμοῦ, τεσσάρων Μητροπόλεων καί μᾶς Ἱεράς Μονῆς, γιά τήν ἀνάδειξη καί μετατροπή παλαιῶν Μονῶν σέ καταλύματα, γιά τόν προσκυνηματικό τουρισμό στό πλαίσιο τῆς ἀνάπτυξης ἐναλλακτικῶν μορφῶν τουρισμοῦ, πραγματοποιήθηκε στό Ἱπουργεῖο Ἀνάπτυξης».

Οἱ συμβάσεις ὑπεγράφησαν, παρουσία τοῦ Ἱφυπουργοῦ Ἀνάπτυξης κ. Δημήτρη Γεωργακόπουλου, ἀπό τούς Μητροπολίτες, Ζακύνθου κ. Χρυσόστομο, Θηβῶν καί Λεβαδείας κ. Ἱερώνυμο, Δημητριάδος κ. Ἱγνάτιο, Ἡλείας κ. Γερμανό, τόν Ἀρχιμ. Ἐλισσαῖο τῆς Ἱεράς Μονῆς Σίμωνος Πέτρως καί τόν Γενικό Γραμματέα Τουρισμοῦ κ. Δ. Γεωργαράκη ἀπό τήν πλευρά τῆς Πολιτείας. Τά ἔργα, πού πρόκειται νά γίνουν, ἀφοροῦν:

— Στήν Ἱερά Μητρόπολη Ζακύνθου, τήν μετατροπή τῆς παλαιᾶς Μονῆς Ἁγίου Γεωργίου Γκρεμνῶν σέ ξενῶνα προσκυνηματικοῦ τουρισμοῦ. Προϋπολογισμός ἔργου: 640.000

εὐρώ.

— Στήν Ἱερά Μητρόπολη Θηβῶν καί Λεβαδείας, τήν μετατροπή παραδοσιακῶν κτηριῶν κατασκηνώσεων σέ κέντρο προσκυνηματικῶν τουρισμῶν καί στή βελτίωση ὑπάρχοντος συνεδριακοῦ κέντρου Ἁγίου Γεωργίου Ἑλικῶνος. Προϋπολογισμός: 800.000 εὐρώ.

— Στήν Ἱερά Μητρόπολη Δημητριάδος τήν μετατροπή παλαιᾶς Μονῆς Παναγίας Ξενιάς σέ ξενώνα προσκυνηματικῶν τουρισμῶν. Προϋπολογισμός: 900.000 εὐρώ.

— Στήν Ἱερά Μητρόπολη Ἡλείας τήν μετατροπή κενῆς Μονῆς Παναγίας Πορετσῶν σέ ξενώνα προσκυνηματικῶν τουρισμῶν καί διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου. Προϋπολογισμός: 1.200.000 εὐρώ.

— Στήν Ἱερά Μονή Σίμωνος Πέτρου (Ἁγίου Ὁρους) τήν ἀνάδειξη φυσικῶν οἰκωσυστημάτων καί τή δημιουργία ὑπηρεσιῶν ἐνημέρωσης προσκυνητῶν».

Δάσκαλε πού δίδασκες...

Πρό ὀλίγων μηνῶν ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπέστειλε ἔγγραφο πρὸς τόν Πρόεδρο τοῦ Ἐμπορικοῦ καί Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν κ. Δρακούλη Φουντουκάκο, διά τοῦ ὁποῦ ὑπεραμύνετο τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς, διότι τότε κάποιοι ἐπεδίωκαν καί συζητοῦσαν τήν κατάργησή της ἐν ὄψει μάλιστα τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων (βλ. Δελτίο Τύπου τῆς Ἱεράς Συνόδου μέ ἡμερομηνία 9.7.2003).

Στήν περίοδο ὅμως τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων τό Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» στή Θεσσαλονίκη (ἢ μήπως καί ἄλλοῦ;) ἦταν ἀνοικτό κανονικά καί τήν Κυριακή 21 Δεκεμβρίου, ἀπ' ὅ,τι μάθαμε. Ἡ ἐντύπωση πού δόθηκε ἦταν ἀσχημῆ. Ἡ λαϊκή παροιμία «δάσκαλε πού δίδασκες καί νόμο δέν ἐκράτεις» σέ πλήρη ἐφαρμογή. Γιατί αὐτή ἡ ἀσυνέπεια;

Χιλιάδες θάνατοι ἀπό καύσιμα καί ψύχος στήν Εὐρώπη

Χιλιάδες οἱ νεκροί ἀπό τόν καύσιμα τό καλοκαίρι στήν Εὐρώπη, κυρίως στή Γαλλία.

Χιλιάδες πάλι οἱ νεκροί τώρα λόγω τοῦ ψύχους. Τά θύματα ἦταν ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον ἄστεγοι καί ἡλικιωμένοι πού ζοῦσαν μόνοι τους. Ἡ σχετική εἰδησεογραφία μᾶς φανερῶνει μίαν ἄλλη Εὐρώπη. Ὁχι τήν πλούσια καί φανταχτερή πού προβάλλουν τά Μ.Μ.Ε., ἀλλ' ἐκείνη τοῦ ἀτομικισμοῦ καί τῆς ἀδιαφορίας γιά τόν ἄλλο σέ ἀτομικό καί κοινωνικό ἐπίπεδο. Παρόμοια συμβαίνουν καί στίς Η.Π.Α.

Σέ τέτοια μέτρα ἐκσυγχρονιστικοῦ ἐξευρωπαϊσμοῦ, εὐτυχῶς, ἐμεῖς ἐδῶ στήν Ἑλλάδα δέν φθάσαμε ἀκόμη καί μακάρι νά μήν φθάσουμε ποτέ.

Μία πιστωτική κάρτα ἐμφυτευμένη στό... δέγμα

Διαβάσαμε στήν ἐφημερίδα *Τό Βῆμα* (28.11.2003): «Ἡ ἐταιρεία Applied Digital Solutions ἔγινε γνωστή σέ ὅλον τόν κόσμο πρὶν ἀπό δύο χρόνια, ὅταν ἀνακοίνωσε τή δημιουργία ἐνός τσίπ πού ἐμφυτεύεται κάτω ἀπό τό δέγμα τοῦ ἀνθρώπου καί ἔχει ἀποθηκευμένο τόν ἰατρικό φάκελό του.

Τά σχόλια καί οἱ ἀντιδράσεις ἦταν πολλά, θετικά καί ἀρνητικά, ἐνῶ μάλιστα κάποιοι (ὅπως μιά ὀλόκληρη οἰκογένεια) προχώρησαν στήν ἐμφύτευση τοῦ ἐν λόγω τσίπ. Τώρα ἡ ἴδια ἐταιρεία ἀνακοίνωσε ὅτι ἀνέπτυξε ἕνα ἄλλο ἀνάλογο τσίπ πού ἐμφυτεύεται καί αὐτό κάτω ἀπό τό δέγμα τοῦ ἀνθρώπου καί μέ τό ὅποιο οἱ χρήστες του θά μποροῦν νά πραγματοποιοῦν τίς οικονομικές συναλλαγές τους.

Τό τσιπάκι θά ἀναγνωρίζεται ἀπό τά σκάναρ στά ταμεία τῶν καταστημάτων καί λειτουργώντας ὡς πιστωτική κάρτα θά μεταφέρει τά ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιά τήν ὀλοκλήρωση τῆς πληρωμῆς. Ἔτσι, ὁ χρήστης δέν θά χρειάζεται νά κρατάει χρήματα οὔτε νά φοβᾶται μήπως χάσει τό πορτοφόλι καί τίς κάρτες του... «Πιστεύουμε ὅτι τό μέλλον βρίσκεται στό σύστημα βιοπληρωμῶν καί ὅτι ἡ ἀγορά σύντομα θά ἀρχίσει νά προσαρμόζεται καί νά ἐνσωματώνει αὐτό τό σύστημα πληρωμῶν. Αὐτή τή στιγμή εἴμαστε ἡ μόνη ἐταιρεία πού παρέχει τέτοια τεχνολογία» δήλωσε ὁ Σκότ Σίλβερμαν, διευθύνων σύμβουλος τῆς Applied Digital Solutions σέ ὁμιλία του κατά τή διάρκεια τοῦ συνεδρίου ID World 2003 πού

πραγματοποιείται στο Παρίσι αυτές τις ημέρες. Τό συνέδριο ασχολείται κυρίως με τή χρήση τεχνολογιών αναγνώρισης ταυτότητας».

Ήλεκτρονικό διαβατήριο

Ή Από τήν έφημερίδα Ήλευθεροτυπία (2.10.2003) παραθέτουμε τά κάτωθι:

«Έντός τών έπομένων έτών καί μέ τή βούλα τής Κομισιόν, γιά νά ταξιδέψει κανείς θά δίνει όχι μόνο τό δακτυλικό του άποτύπωμα αλλά καί τό άποτύπωμα τής ίριδας του ματιού του ή ό,τι άλλο άποφασίσουν οί ιθύνοντες τής Ε.Ε.

Ή Ο ύφυπουργός Ήξωτερικών Ή Α. Λοδέρδος τό παραδέχθηκε έμμέσως πλήν σαφώς χθές στή Βουλή άποδεχόμενος ότι στά συμπεράσματα τής συνόδου κορυφής τής Χαλκιδικής περιλαμβάνονταν καί οί έξής φράσεις:

“Απαιτείται μία συνεκτική προσέγγιση τής Ε.Ε. όσον άφορά τά βιομετρικά αναγνωριστικά στοιχεία ή τά βιομετρικά δεδομένα, πού θά δίνει έναρμονισμένες λύσεις γιά τά έγγραφα τών τρίτων χωρών, τά διαβατήρια τών πολιτών τής Ε.Ε. καί τά συστήματα πληροφοριών. Ής πίο πιθανή λύση γιά τήν έφαρμογή τής ρύθμισης αυτής είναι ένα τσίπ πού θά περιέχει δακτυλικά άποτυπώματα καί άποτυπώματα τής ίριδας του ματιού”».

Σχόλιο «Π»: Τό 1997 οί υπέρμαχοι τής Συμφωνίας Σένγκεν μās έλεγαν ότι θά ταξιδεύουμε άπό Ήθήνα γιά Λονδίνο, όπως άπό Ήθήνα γιά Θεσσαλονίκη, δηλαδή χωρίς έπίδειξη ταυτότητος ή διαβατηρίου. Μετά άπό πέντε χρόνια διαπιστώσαμε όλοι πόσο πολύ άπείχαν άπό τήν αλήθεια εκείνες οί διαβεβαιώσεις. Τώρα γιά νά πāμε άπό Ήθήνα στή Θεσσαλονίκη πρέπει νά δείξουμε τήν άστυνομική μας ταυτότητα, ένω γιά τό ταξίδι στό έξωτερικό θά πρέπει νά έπιδεικνύουμε αύριο-μεθαύριο τό διαβατήριο μέ τά βιομετρικά χαρακτηριστικά.

Θά ήταν βέβαια άφέλεια νά ρωτήσουμε τί έχουν νά πουν τώρα αυτοί πού διεγραψαν τό θρήσκευμα άπό τίς άστυνομικές ταυτότητες, έπειδή δήθεν παραδιάζονταν τά προσωπικά δεδομένα.

Καί «Διαβατήριο» υγείας

Ή Όπως διαβάζουμε (έφημ. Τά Νέα 22.12.2003), «θά ισχύσει Εύρωπαϊκή κάρτα άσφάλισης γιά όλους τούς πολίτες τής Ε.Ε. άπό 1.6.2004. Χωρίς σύνορα θά είναι άπό τόν Ήούνιο του 2004 ή πρόσβαση σέ όλες τίς παροχές υγείας γιά τούς πολίτες τής Εύρωπαϊκής Ήνωσης, μέ τήν εύρωπαϊκή κάρτα άσφάλισης – άσθενείας.

Τά ασφαλιστικά ταμεία στή χώρα μας έτοιμάζονται νά κυκλοφορήσουν περίπου 2 εκατομμύρια κάρτες. Μέ τήν κάρτα υγείας ό Ή Έλληνας ασφαλισμένος κατά τή διάρκεια του ταξιδιού του στίς χώρες τής Εύρωπαϊκής Ήνωσης θά έχει ισότιμη αντιμετώπιση μέ τόν ασφαλισμένο τής χώρας ύποδοχής. Δηλαδή θά έχει άμεση πρόσβαση σέ όλες τίς παροχές του συστήματος υγείας τής χώρας πού θά επισκεφθει. Τό ίδιο θά ισχύει καί γιά τόν άλλοδαπό πολίτη χώρας τής Ε.Ε. ό όποιος θά επισκεφθει τήν Ήλλάδα. Ή χορήγηση τής κάρτας άπό όλα τά ασφαλιστικά ταμεία θά γίνεται δωρεάν, μέ μία άπλή αίτηση του ασφαλισμένου. Τήν κάρτα, πού θά έχει ισχύ ενός έτους, θά μπορούν νά προμηθεύονται (έντός δύο εβδομάδων) όχι μόνο οί ασφαλισμένοι καί οί συνταξιούχοι, αλλά καί τά προστατευόμενα μέλη τών οικογενειών τους (άκόμη καί τά νεογέννητα)».

Σχόλιο «Π»: Τά πράγματα όμως δέν είναι όπως ακριβώς παρουσιάζονται παραπάνω. Ή Όπως διαβάζουμε σέ άλλο σημείο του ίδιου δημοσιεύματος:

«Σύμφωνα μέ τίς διευκρινίσεις πού δόθηκαν άπό τή Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ήσφαλίσεων:

...
3. Ή Εύρωπαϊκή κάρτα θά εκδίδεται μέ δύο διαφορετικές ένδειξεις, ανάλογα μέ τίς ανάγκες τών ασφαλισμένων: μέ τήν ένδειξη «E111+», παρέχει τό δικαίωμα στον κάτοχό της νά λαμβάνει τήν αναγκαία περίθαλψη κατά τή διάρκεια προσωρινής διαμονής σέ χώρα τής Εύρωπαϊκής Ήνωσης. Μέ τή ένδειξη «E111», παρέχει στον κάτοχό της τό δικαίωμα νά λαμβάνει μόνο τήν άμεσα αναγκαία περίθαλψη (πρωτες βοήθειες) κατά τή διάρ-

κεια προσωρινής διαμονής».

Πάντως, όπως ομολογείται, και αυτό είναι το σημαντικό, ή κάρτα αυτή θα είναι μία ακόμη πτυχή του ηλεκτρονικού φακελώματος που διενεργείται παγκοσμίως με δύο άλλοι: 1) την διαδόχη καταπολέμηση της τρομοκρατίας και 2) την καλύτερη δήθεν έξυπνη-τηση του πολίτη.

Φυσικά, τό ιατρικό απόρρητο δέν θά

υπάρχει, όπως ήδη αποδεικνύεται από πλήθος δημοσιευμάτων, αφού όλα τά προσωπικά δεδομένα πωλούνται και αγοράζονται. Ή ταρίφα μάλιστα είναι 3 ευρώ τό όνομα. (Βλ. χαρακτηριστικά: α) έφημ. 'Ελεύθερος Τύπος 18.10.2003, β) πρωτοσέλιδο τίτλο και σχετικό αφιέρωμα στην έφημ. 'Ελευθεροτυπία 1.11.2003 και γ) έφημ. Τά Νέα 12.11.2003).

Καί όμως αυτά έγράφησαν πριν από 2.200 χρόνια από τόν ιστορικό Πολύβιο.

Στήν εποχή μας ή Ελλάδα υποφέρει από γενική άτεκνία και όλιγανθρωπία, έξ αίτίας τής όποιας και οί πόλεις έρημώθηκαν και οί καλλιέργειες σταμάτησαν, μολοντί δέν είχαμε ούτε συνεχείς πολέμους ούτε έπιδημίες... Καί όλα αυτά γιατί οί άνθρωποι αγαπούν τήν πολυτέλεια, τό χρήμα και τήν τεμπελιά, και δέν έπιθυμούν ούτε νά παντρευόνται ούτε, εάν παντρευτούν, νά ανατρέφουν παιδιά, αλλά τό πολύ-πολύ κανονν ένα ή δύο παιδιά για νά τά αφήσουν πλούσια και νά τά μεγαλώσουν μέ σπατάλη, χωρίς νά αντιλαμβάνονται πόσο μέ αυτόν τόν τρόπο, ή κακοδαιμονία αυξάνει.

ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ

Διμηνιαία έκδοση του Πανελληνίου Συνδέσμου

για τήν Έλληνορθόδοξη Παράδοση «Παρακαταθήκη»

Έκδότης - υπεύθυνος κατά τόν νόμο: Ήρακλής Λαμπρόπουλος

Σύμβουλος Έκδόσεως: Μοναχός Άρσένιος Βλιαγκόφτης

Ύπεύθυνος τυπογραφείου: TypOffset Β. Κουκουλής και Σία Ο.Ε.

Τηλ.: 2310/68.90.70 Έκτύπωση — Βιβλιοδεσία

Συνδρομές προαιρετικές

Έπιστολές - Συνδρομές: Περιοδικόν ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ

Τ.Θ. 18407 – 540 03 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Τά ένυπόγραφα άρθρα έκφράζουν τίς απόψεις τών συγγραφέων τους και ακολουθοούν τήν όρθογραφία τους.

© ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ

Έπιτρέπεται ή αναδημοσίευση, υπό τόν όρον ότι θά αναφέρεται ρητώς ή πηγή προελεύσεως